Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 96 (16619) | 1984 оной апрелиин 25, среда | Сэн 3 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ *ажалай үдэр*

КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түрүүшын квартал түгэсэбэ. Районоймнай малшад мяха ба һү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдалгаар үнгэрэгшэ кварталай түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Жэшээлбэл, энэ хугасаада түсэбөөр хараалагдаһан 8.500 центнерэй орондо 8.533 центнер мяхан гүрэндэ худалдагдаба.

XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Октябриин 60 жэл», «Мир» колхозуудай, «Октябрьский» ба Оёорой совхозуудай малшад, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, нилээд ехэ мяха гүрэндөө тушааһан байна. Тэдэнэр үнгэрэгшэ намар, үбэлэй һарануудта эбэртэ бодо мал шахалга һайнаар эмхидхэжэ шадаа юм.

Тиихэдэ колхоз, совхозуудаймнай һүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэд сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха кварталайнгаа түсэбые 1000 центнерээр үлүүлээ. Доржи Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай һаалишад кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэһэн байна.

Мүн Доодо-Торниин шубуунай фабрика шубуунай мяха ба үндэгэ үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлээ.

М. ГАЛСАНОВ.

Зэдэ.

Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һү һаалиин 1-дэхи фермын түрүү һаалишад З. Ф. Валиулина, И. Т. Брылева гэгшэдэй хүндэлэлдэ ажалай Улаан туг нэгэнтэ бэшэ үргэгдэһэн байха. Колхозой эрхим һаалишад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2500—2700 килограмм һү һаадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан Зинаида Фарфаровна Валиулина. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДҮЛЭТЭ РЕВОЛЮЦИОНЕРЭЙ ЗУУН ЖЭЛ

Үсэгэлдэр КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой заседаниин ехэ зал соо Цыремпил Ранжуровай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан городой олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан болобо. Энэ суглаае партиин горкомой секретарь нүхэр **Г. Д. Басаев** нээбэ.

«Буряадай түрүүшын революционер Ц. Ц. Ранжуровай түрэһөөр 100 жэлэй ой» гэһэн элидхэл СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалай таһагые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат нүхэр **Г. Л. Санжиев** хэбэ.

Дүлэтэ большевик Ц. Ц. Ранжуровай революционно ажал ябуулга тухай, буряадуудай национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ революционно-демократическа шэглэлэй бии болголго тухай, В. И. Ленинэй мүнхэ һургаалай дэлгэрэн таралга тухай тэрэ тоггон хэлээ. Энэ суглаанда КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Б. С. Семёнов** хабаадалсаба.

«КОММУНИСТ» ЖУРНАЛАЙ 60 ЖЭЛ

КПСС-эй ЦК-гай «Коммунист» гэжэ теоретическэ ба политическэ журнал марксизм-ленинизмын, научна коммунизмын суртал бодолнуудые 60 жэлэй туршада олониитын дунда тараан дэлгэрүүлнэ. Революционно-хубилган шэнэдхэхы ажал ябуулгадань партиин шалгагдамал дайшалхы туһалагша болохо тус журнал коммунис байгуулалтын, дэлхэйн революционно үйлэ хэрэгэй шухала зорилгонуудые зохёон хараалалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг, бодото социализмда харша үзэл сурталай добтолгодо эсэргүү эсэшэ сусашагүй тэмсэл ябуулдаг байна.

Энэ гайхамшагта үдэртэй дашарамдуулан, апрелиин 23-да Москвада Союзуудай байшангай Колонно залда баярай суглаан болоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин, түбэй газетэнүүд болон журналнуудай редакторнууд, элитэ мэдээжэ эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад, гадаадын айлшад президиумдэ һуугаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюроһоо бүридэһэн хүндэтэ президиум ехэ зоригжолтойгоор һунгагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай «Коммунист» журналда эльгээһэн амаршалгые КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянинай соносхон уншахада, сугларагшад халуунаар угтан абаа.

«Коммунист» журналай ахамад редактор Р. И. Косолапов харюугай үгэ хэлээ. Журналай түйлалтануудые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө партиин Центральна Комитедтэ тэрэ гүнзэгы талархалаа мэдүүлээ. Ажал ябуулгын зоригжуулхы программа мэтээр редакциин коллектив энэ партийна документые хүлеэн абаба, — гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Журналай 60 жэлэй ажал ябуулгые шэнжэлэн сэгнэхэдээ, «Коммунист» хадаа марксистско-ленинскэ түрүү ухаан бодолой ендэр, партиин революционно теориин ба политикын абьяастай пропагандист юм, гээд тэрэ тэмдэглээ. Большевик ёһоной үзэл сурталай эршэ зориг бадаруулдаг, марксистско-ленинскэ теориин арюун сэбэр байлгые аршалан хамгаалдаг, манай орон дотор коммунист байгуулалтын бодото байдалые согсолдог материалнууд тэрэнэй хуудаһануудта толилогдодог байна.

Шэнэ общество байгуулгада Коммунис партиин хүтэлбэрилхы үүргын дээшэлһэнтэй холбоотой асуудалнуудые гүнзэгыгөөр харуулха гээшэ гол зорилгонуудай нэгэниинь гэжэ редакциин коллектив тоолодог.

«Коммунист» хадаа пролетарска, социалис интернационализмын суртал бодолые олониитын дунда тараан дэлгэрүүлдэг, дэлхэйн революционно үйлэ хэрэгэй, эб найрамдалай, демократиин ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлэй элдэб талануудые харуулдаг юм.

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй шанга болоод байһан мүнөө үедэ «Коммунист» һэримжэтэй байхые совет хүнүүдые уряална, термоядерна дайнай гал дүлэн руу хүн түрэлтэниие түлхидэг манай ангиин дайсадай бодото нюурые харуулдаг, буржуазна ёһоной ажабайдалые элишэлдэг социализмын капитализмда орходоо түүхын талаар булюу байһыень үндэһэ баримтатайгаар харуулдаг юм.

Олон үеын авторнууд журналай нэрэ хүндые байгуулһан байна гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Партийна, гүрэнэй ба ниитын элитэ мэдээжэ, тэрэ тоодо гадаадын оронуудай ажал ябуулагшад, эрдэмтэд ба публицистнүүд, соёлой уран бэлигтэн, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон шэнэ юумэ үүсхэгшэд тэдэнэй дунда хододоо байгаа. Нүхэр К. У. Черненко «Коммунистын» үнинэй автор болоно. Тэрэнэй статьянууд политическэ тон ехэ һонирхол үүсхэдэг юм.

«Коммунистын» 60 жэл хадаа партиин, арадай, ороной ажабайдалда болоһон тон ехэ хубилалтануудай үе саг болоно,— гээд үгэ хэлэгшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, нүхэр К. У. Черненкэдэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые суглаанда хабаадагшад ехэ зоригжолтойгоор баталан абаһан байна.

(ТАСС).

ЗАМБУУЛИНДА ХЭГДЭҺЭН ХҮДЭЛМЭРИ

НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. Апрелиин 23. (ТАСС). «Салют-7» — «Союз Т-11» — «Прогресс-20» гэжэ замбуулинай комплексын экипаж ниидэлгын түсэбөөр хараалагдаһан программые бэелүүлжэ үргэлжэлһөөр.

Космонавтнууд Леонид Кизим ба Владимир Соловьев замбуулин худар гаража, хожомоо станциин газаа хэгдэхээр түсэблэгдэһэн хүдэлмэридэ бэлэдхэл хэһэн байна.

Москвагай сагаар 8 час 31 минутада станциин люк нээгдэжэ, командир бортинженер хоёр замбуулин худар гараһан байгаа. Тэдэнэр станциин хоорондын таһалгаһаа эбхээтэй байһан тусхай гэшхүүр, зэр зэмсэгүүд болон хэрэгтэй материалнуудтай контейнернүүдые абажа, хүдэлхэ газартаа абаашаа. Космонавтнууд гэшхүүр задалаад, станциин газаа талада тодхоо. Тэндэ контейнернүүдые баһал тодхоһон байна.

Энэ ба бусад бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэһэнэйнгээ һүүлээр космонавтнууд станциин таһалгада бусажа ороо. Леонид Кизим Владимир Соловьев хоёр замбуулинда дүн хамта 4 час 15 минута байгаа. Космонавтнуудай станциин газаа байха үедэнь космонавт-шэнжэлэгшэ Олег Атьков станциин хүдэлмэриин таһалгада байгаад, тухеэрэлгэнүүдэй ажаллахые хинан шалгажа, командир бортинженер хоёртой холбоо бэелүүлжэ байгаа.

Замбуулинай дайдада хүдэлхэ үедэнь Ниидэлгые залан хүтэлхэ түб экипажай бүхы гэшүүдтэй радиогоор хөөрэлдэжэ байгаа.

Замбуулинай дайдада ба станци дотор бүхы хүдэлмэри хэхэдээ, замбуулинай комплексын экипаж түсэбөөр хараалагдаһан графигай ёһоор хүдэлһэн байна.

СОВЕТ-ИНДИИН ЗАМБУУЛИНАЙ НИИДЭЛГЫН ДҮНГҮҮДЭЭР ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Замбуулинай станци дээрэ совет-индиин экспедици — «Интеркосмос» программын үндэһөөр совет онгосонууд ба станцинууд дээрэ үнгэргэгдэһэн уласхоорондын арбан нэгэдэхи экспедици амжалтатайгаар дүүрэбэ. Апрелиин 23-да СССР-эй МИД-эй хэблэлэй түбтэ совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци үнгэргэгдөө.

Совет болон Индиин эрдэмтэд, космонавтнуудые һурган бэлдэлгын, ниидэлгэ залан хүтэлбэрилгын түбэй хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын арбан нэгэдэхи экипажай гэшүүд, тэдэнэй дублернууд журналистнуудай уулзахаяа ерэбэ. Индиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд С. Нурул Хасан хабаадалсаа.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, «Интеркосмос» гэжэ соведэй түрүүлэгшэ академик **В. А. Котельников** оролто үгэ хэлэбэ. Замбуулинай дайдада амжалтатай һайнаар хүдэлһэнтэйнь, үндэр дээдын хайра шагналнуудта хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, СССР-эй ба Индиин эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй үмэнэһөө тэрэ экипажые амаршалаа. Амгалан тайбан зорилготойгоор замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ, ашаглалгада Советскэ Союзай ба Индиин харилсаа холбоон 20 гаран жэлэй урда тээ эхилээд, бүхы гол шэглэлнүүдээр амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Ниидэлгын үедэ журналистнуудтай уулзалгануудай үнгэргэгдэхэдэ, энээн тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэгдөө һэн. Совет хани нүхэдэйнгөө туһаламжаар Индиин эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй олоһон дүй дүршэл замбуулинай шэнжэлгэнүүдые хэхэ арга Индидэ олгоо гээд тэмдэглэхэ шухала. Мүнөө Инди ООН-ой гэшүүн 150 гаран гүрэнэй дундаһаа өөһэдын түлхин гаргагша ракетэнүүдэй туһаламжаар хэмэл ододые замбуулинай замаар ниидхүүлхэ аргатай долоодохи орон болоно. Тэрэнэй түрүүшын космонавтын замбуулинай дайдада хэһэн хүдэлмэри замби түбиие шэнжэлхэ талаар Индиин нэрэ хүндые саашадань дээшэлүүлнэ.

Совет-индиин уласхоорондын экипажай ниидэлгэ замбуулинай дайдада манай оронуудай олон жэлэй харилсаа холбооной бодото үргэлжэлэл болоно. Хоёр ороной правительствануудай хэлсээнэй үндэһөөр бэелүүлэгдэһэн энэ ниидэлгэ Советскэ Союзай ба Индиин олониитын, хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

Экипажай командир **Ю. Малышев** үгэ хэлэбэ. Манай экспедици богони болзороор ошожо хүдэлһэн байна. Гэбэшье Советскэ Союзай ба Индиин эрдэм ухаанай ба арадай ажахын аша туһада совет болон энэдхэг эрдэмтэдэй хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар бэелүүлэгдэһэн элдэб янзын, гүнзэгы удхатай туршалгануудай бүхы программаяа манай экипаж амжалтатайгаар дүүргэв. Урдахи ниидэлгэнүүдтэ эхилэгдэһэн, социалис оронуудай мэргэжэлтэдэй зохёоһон аппаратура ба методико хэрэглэлгэтэй зарим шэнжэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлхые хараалагдаһан байгаа.

Замбуулинай дайдада долоон хоног соо хэһэн хүдэлмэримнай үнэн зүрхэнэй, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн байна гэжэ экипажай командир тэмдэглэбэ. Эдэ бүгэдын ашаар залгуулан холболгоһоо эхилээд, амяарлан тапаралга хүрэтэр бүхы зургаан космонавт үрэ түгэсөөр хүдэлжэ, 43 научна туршалгаяа амжалтатайгаар түгэсхөө. Манай ниидэлгын Космонавтикын үдэрэй урда тээхэнэ үнгэргэгдэһэниинь ехэ һүлдэтэй байба гэжэ Ю. Малышев мэдүүлбэ. Совет-индиин экспедици Гагаринай урихан миһэрэлээр дулаасуулагдаһан байна гээд хэлэжэ болоно.

Экипажай бортинженер **Г. Стрекалов** үгэ хэлэхэдээ, ниидэлгын үедэ оньһото техникын ямараар хүдэлһэн тухай тоособо. Иимэ онгосонуудаар гурба дахин ниидээб. Энэ хадаа Газарай ба замбуулинай дайдадахи научна лабораториин хоорондо тогтоогдоһон найдамтай хүүргэ болоно. Нэгэ онгосоор ниидэһэн аад, түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, замбуулинай ондоо онгосоор бусажа ерээбди. Манай онгосо станцитай тон һайнаар залгалдан холбогдоһон байгаа.

Түрүүшынгээ ниидэлгэдэ космонавт-шэнжэлэгшын уялгануудые дүүргээ һэм гэжэ Г. Стрекалов хэлэбэ. Тиимэһээ манай космонавт-шэнжэлэгшэ Ракеш Шармада али бүхы аргаараа туһалхые оролдоһон байгааб. Илангаяа Газарай түхэл дүрсые буулгажа абаха үедэ. Гол экипаж хамтын геофизическэ туршалгануудые хэлгэдэ фотокамерануудай туһаламжаар дэлхэйн, нюруув шэнжэлгэдэ аппаратураяа бэлдэһэн байгаа. Манай ерэхэдэ тэрэнэй объектнүүд Инди болон оршон тойронхи уһанай нюруу руу шэглүүлэгдэһэн байгаа.

Замбуулинай дайда манай ажабайдалда нэбтэрэн оронхой гэжэ бортинженер үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Гансал эрдэм-шэнжэлгын программануудые, арадай ажахын түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар бэшэ, харин олон миллион хүн зоной һуудал байдалай шухала хубинь болонхой. Индиин түрүүшын космонавттай хамта бидэ иимэл мэдэрэлтэйгээр хүдэлһэн байнабди.

Совет-индиин экипажай космонавт-шэнжэлэгшэ **Ракеш Шарма** трибунада гараба. Манай ниидэлгын бүхы үдэрнүүд, минутанууд мартагдашагүй юм гэжэ тэрэ ородоор зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлэн хэлэбэ. Энэ ниидэлгэ СССР-эй ба Индиин олон жэлэй үрэ түгэс харилсаанай эгээл үндэр дээдын шата болоно. Тэрэ минии ороной тугые газар дээрэ мандуулаа. Звездный хотодо нүхэдһөө замбуулин тухай ехэ юумэ дуулаа һэм, гэбэшье, бодото дээрээ тэрэ ой ухаанда орошогүй үзэсхэлэн һайхан лэ. Ракетын ниидэлгэ, замдаа гаралга, дэгдэн хөөрэлгэ зүрхэ сэдьхэлыемни илангаяа ехээр хүдэлгэбэ. Гэбэшье «Салют-7» гэжэ станцитай залгалдан холболдолго, тэрэнэй эзэдтэй уулзалга зүрхэ сэдьхэлдэмни мартагдашагүйгөөр хадуугдаа.

«Терра» гэжэ туршалгын программаар хэгдэһэн геофизическэ шэнжэлгэнүүд тухай хэлэхэдээ, Индиин космонавт оронoймнай эрдэм наукада, экономикодо шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглээ.

Би һайн һайхан абари зантай хүнүүдтэй хүдэлһэн байнаб. Тэдэнэр мэргэжэл шадабаритай, ехэ юумэ мэдэхэ, али бүхы сагта туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байдаг хүнүүд юм.

Удаань эрдэмтэд болон космонавтнууд журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба.

Тусхайлбал, ниидэлгын үрэ дүнгүүд Индиин экономикын хүгжэлтэдэ ямар үүргэ дүүргэжэ шадаха гээшэб? — гэжэ «Известия» газетын корреспондент Р. Шармада хандаба.

— Тон шухала удха шанартай байна, — гэжэ Индиин космонавт мэдүүлээ. — Замбуулинай дайдада хүдэлхэ үедөө ашагта малтамалнуудые бэдэрхын, ой модоной, уһанай нөөсэ баялигуудые шэнжэлхын тула үнэтэ шухаг мэдээсэлнүүдые абаабди.

(ТАСС).

...дөө ажахын ...НЖЭЛЭЛ

ХУРЬГАДАА ХОРОЛТОГҮЙ ТҮЛЖҮҮЛХЭ

...жэ байна гэхэ гү, али эндэ гарза хоролтонь бага гэжэ тэмдэглэлтэй.

Үнгэрһэн хугасаа соо Зэдын районодо 2537 эхир хурьган абтаа. Харин Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозуудай хонишод мүнөө 1297 эхир хурьгатай болонхой. Бусад районуудта эхир хурьгад тиимэшье олон бэшэ юм.

Байгша ондо диилэнхи районуудай колхоз, совхозуудай хонишодой бригадануудай үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангагданхай үбэлжэжэ байгаашье һаань, Сэлэнгын районодо абтаһан хурьгадынь олоор гарзална гэхэ гү, али хоролтонь аяар 6,8 процентдэ хүрөөд байна. Тиихэдэ Хяагтын, Яруунын, Хэжэнгын районуудта хэдэн мянган хурьгад үхэл гарзада оруулагдаа.

Һүүлэй үедэ республикымнай зарим районуудта эхэ хонидой үхэһэн хурьга гаргаха ушар олошороо. Жэшээлбэл, үнгэрһэн арбан хоногой туршада бүхыдөө 3572 үхэһэн хурьган гараа. Үхэһэн хурьганай гараха ушар илангаяа Сэлэнгын, Зэдын, Хяагтын, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин районуудта олон үзэгдэнэ. Энэ ямар ушарһааб гэбэл, хурьгалха дүтэлһэн хонидоо һайн шанартай тэжээлээр хооллуулхаһаа гадна доторхи хурьганайнь гэмтэлгые һэргылхэ талаар тусхай заабари хонишодто үгтэнэгүй. Энээндэ гансашье зоотехнигүүд бэшэ, мүн ветеринарна фельдшер, врачнууд зэмэтэй. Эдэ мэргэжэлтэд эхэ хонидой хурьгалха дүтэлхэ бүринь бүхы отарануудта таһалгаряагүй ошожо, хашаа хорёогойнь үүдэнүүдые шалгажа, үйтаншаг һаань, үргэдхэхэ заабари үгэхэ байгаа. Тэрэшэлэн хурьгалха хонидой тэжээлэй шанар шалгаха уялгаяа биратай бэелүүлээгүй. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан гэхэ гү, али эхэ хонидоо үйтэн үүдэтэй хашаа, хорёо сооһоо гаргаха, оруулхадань хашалдажа, хурьгадаа гэмтээнэ. Мүн эхэ хонидынь муу шанартай тэжээл эдихэдээ, үлбэр бэетэй үбшэн хурьга гаргана гээшэ.

Һүүлэй дүнгөөр республика доторнай 120 шахуу зуутан хонишод тодоруулагданхай. Эндэ Зэдын район урда мэтэ эрхимлэнэ. Тус районодо 47 бригада эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлээ. Тиихэдэ Сэлэнгын районодо 21, Мухар-Шэбэрэй районодо—13, Баргажанай районодо —11 бригада зуутанай зэргэдэ гаранхай. Урдандаа зуутан-хонишодоороо суурхадаг Бэшүүрэй районодо — 4, Хориин районодо—6 бригада тоологдоно.

Зуутанай бригаданууд мүнөө уридшалан тодоруулагдаа гээшэ. «Дальбарaануудые намар тоолохо хэрэгтэй» гэдэгтэл зуутан-хонишоднай абтаһан хурьгадаа эхэһээнь һалгаажа тушааһанай һүүлээр элирүүлэгдэдэг ха юм. Тиимэһээ тэрэ үе болотор абтаһан хурьгадаа гарзалуулангүй түлжүүлжэ, энэ нэрэ зэргэдээ лаб хүрэхөөр тэмсэхэ гээшэ бэлэн бэшэ байха гэжэ уридшалан һануулая.

Республика доторнай түрүү хонишод олон ааб даа. Дүй дүршэлтэй эдэ хонишоднай абтаһан хурьгадаа һайнаар харууһалжа, бүтэн бүринөөр ногоон дээрэ гаргаха хүдэлмэридөө онсо анхарал хандуулдаг. Энэ үедэ зааханшье алдуу, эндүү гаргагдабал, заһаршагүй хохидолой ушаруулагдаха байһаниинь ойлгосотой.

Мүнөө ажахынуудай отарануудта һүүлшын хурьгад абтажа байна. Хонишод хурьгадаа хоролтогүй тэнжээхын тула эгээл һайн шанартай тэжээлээр хооллуулха болоно. Хагсуу хүйтэн, һалхитай харалган хабарай нюрган ута даа гээд хурьгадтаа дайралдаһан лэ тэжээл үгэжэ болохогүй. Илангаяа муухай уһа, ногооной бурьтаһан гурил гү, али үбһэ эдюулхэ гэнэтэй. Талха тарянайшье зүйл һайнаар шалгахада үлүү бэшэ. Мүнөө үедэ гэхэ гү, али хабар ажахынуудай мэргэжэлтэд хурьгадта эдюулэгдэхэ тэжээлэй шанарые шалган тодорхойлхо уялгатай. Юуб гэхэдэ, тэжээлээ харамнажа, хурьгадтаа дайралдаһан лэ үбһэ, ногооной гурил, талха тарянай зүйл эдюулээд гарзалуулдаг ушар урдынхидаал адли дабтагдаха ёһогүй.

Саашадаа дулааржа захалхадань томо хурьгадаа эхэтэйнь хамта бэлшээридэ гаргажа захалха. Эндэ һэримжэтэй байха хэрэгтэй. Хурьгад бэлшээридэ гаргагдахадаа, нойтон газар дээрэ хэбтээд унташадаг. Иигэжэ һүрэгһөө таһархаһаа гадна хүйтэ абажа, гэдэһэ доторой үбшэндэ дайрагдана. Мүн заримдаа һайрамай муухай уһа уужа үбшэлдэгшье байна. Эдэ бүгэдэһөө һэргылхэ гээшэ хонишод, хурьгашадай нангин зорилго мүн. Тобшолбол, хонишодой бригаданууд абтаһан хурьгадаа гарза хоролтодо оруулангүй түлжүүлжэ, эхэһээнь амяарлажа тушаахын түлөө бүхы хүсэеэ гаргаха зэргэтэй.

УЛААН ТУГ УРЯАЛНА, УЯЛГАЛНА

ТУЙЛАҺАНАА УЛАМ АРЬБАДХАХА

ЭДЭБХИТЭ АЖАЛАЙ ХҮСЭН

ТҮРЭЛ Коммунис партиингаа түүхэтэ XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, бүхы созет арадтаяа хамта манай районой ажалшад эдэ жэлнүүдтэ баһал үйлэдбэриингөө ашаг үрые дээшэлүүлхэ, социально-экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэхын тула бага бэшэ оролдолго гаргаа, энэ талаар муу бэшэ үрэ дүнгүүдыешье түйлажа байна гэжэ тэмдэглэхэ үндэһэн бии.

Жэшээлхэдэ, нёдондо районой промышленна предприятинууд продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө 103 процент дүүргэжэ, жэлэй даабариһаа гадуур 890 мянган түхэригэй эд хэрэгсэл бүтээн гаргаа. Мүн промышленна продукци худалдаха жэлэй түсэб баһал 105 процентдэ хүргэгдөө. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэжэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 2,4 процентээр хямдаруулагдаһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ районой колхоз, совхозуудта газар тарялан эрхилэлгые гуримшуулха, илангаяа зүб севооборот нэбтэрүүлхэ, тарялан сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар горитой оролдолго гаргагдана. Мал ажалдашье түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриие томодхохо, тусгаар мэргэжүүлхэ, фермэнүүдтэхи хүдэлмэриие промышленна түхэлтэй болгохо хэмжээнүүдшье абтана.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ талаар хэгдэжэ байһан ажал ашаяа харюулна. Нёдондо район дотор таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер таряан хуряагдажа, бүхыдөө 521,1 мянган центнер орооһон суглуулагдаа. Мүн гектар бүриһөө 73,6 центнер ургаса абтаад, хемта 14,2 мянган тонно хартаабха хуряагдаа. Тиигэжэ гүрэндэ таряа худалдаха жэлэй түсэб 173 процент, хартаабха—163 процент дүүргэгдэжэ, ажахынуудта хүсэд хүрэхэ өөһэдын үрэһэ бэлдэхэ, горитой орооһо таряа, хартаабха малай тэжээлдэ таһалжа үгэхэ аргатай болоо.

Мүн үбһэ ногооной, тэжээлэй ургамалнуудайшье яһала һайн ургаса хуряагдаа. Сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 19,9 центнер ургаса абтажа, бүхыдөө 307,4 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдээ. Тэрэшэлэн сенаж, силос витаминтай ногооной гурил, корнеплод, һолоомоншье урда урдынхиһаа ехэ абтаһан байна.

Нэн түрүүн «Родина», «Дружба», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд, Алтайн, Хүдэриин совхозууд эдэ амжалтануудта горитой хубита оруулаа гэжэ онсо тэмдэглэхээр.

Колхоз, совхозууд үнгэрһэн жэлдэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар баһал муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлаа. Жэшээнь, бүхыдөө 113,3 мянган центнер һүн абтажа, урда жэлэйхиһээ 3447 центнерээр ехэ сагаан эдеэн үйлэдбэрилэгдөө. Энэ үе соо адууһа малай ашаг шэмэ зарим тэды дээшэлүүлэгдэжэ, тоо толгойнь олошоруулагдаа.

«Дружба» колхоз, «Пограничный» совхоз мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэбые бүхы зүйлнүүдээр үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Тиигэжэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгараһанайнгаа түлөө манай район 1983 оной дүнгүүдээр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Энэ ехэ шагнал бүхы ажалшадаймнай урма зоригые, хүсэл эрмэлзэлые улам бадаруулжа, саашадаа үшөөл һайнаар хүдэлхыень уряалаа. Үндэр магтаалаар хэды урмашажа байбашье, урдамнай бүри ехэ, харюусалгатай зорилгонууд байна. Үйлэдбэриингөө үрэ дүнгүүдые эрид дээшэлүүлхын тула түбхын түрүүн бии байһан арга боломжонуудаа дүүрэнээр элсүүлжэ һураха, дутуу дундануудаа түргэнөөр усадхаха хэрэгтэй гэжэ манай ажалшад, малшад, бүхы хүдэлмэрилэгшэд һайн ойлгоно.

Жэшээнь, хүдөө ажахын алишье һалбарида, коллективүүдтэ, хүн бүхэнэй хүдэлжэ байһан газарта ажалай дүнгүүдые дээшэлүүлхэ арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд үшөөл ехэ байна гэжэ манай түрүүшүүлэй түйлалтанууд гэршэлэн харуулна.

Нёдондо Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой П. А. Ванчиковай, «Родина» колхозой А. Г. Тимофеевэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригаданууд таряалангай гектар бүхэнһөө 22,2—22,5 центнер ургаса абаа. Мүн эдэл ажахынуудай үнинэй механизаторнууд В. Н. Ефремов, А. П. Веревкин гэгшэд район соогоо хартаабхын эгээл ехэ ургаса хуряагаа, «Заря» колхозой бэрхэ огородшон Е. И. Жарниковагай звено гектарай 350 центнер овощ суглуулаа. Хүдэриин совхозой суута луговод Д. Н. Дугаров, «Пограничный» совхозой залуу луговод Р. Рахматулин гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө даадаг сабшалангай гектар бүхэнһөө 57—64 хүрэтэр центнер үбһэ хуряаһан байна.

Эдэмнай бусад бригада, звенонуудтай нэгэл адли эрхэ байдалда хүдэлнэ ха юм. Тиигэбэшье газартаа бодото ээзэн ёһоор хандажа, бүхы хүдэлмэреэ саг соонь һайн шанартайгаар бүтээнэ, ажалдаа эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые шадамараар хэрэглэнэ.

Иимэ жэшээнүүд мал ажалдашье үсөөн бэшэ. Үнгэрһэн жэлдэ район дотор 51 һаалишад үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. Тэдэнэй дундаһаа Ехэ-Нугын совхозой түрүү һаалишан А. Я. Кривогорницына, Алтайн совхозой бэрхэ һаалишан Л. Д. Чагдурова, «Дружба» колхозой һаалишан С. Ф. Синюшкина гэгшэд үнеэн бүриһөө 2600—2809 килограмм һү һаагаа.

Ажахынуудта хонишодой 8 бригада зуун эхэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 100-һаа дээшэ хурьга абажа түлжүүлээ. Тэдэнэй дундаһаа Хяагтын совхозой суута хонишон П. П. Самданов, «Пограничный» совхозой хонишон Б. Д. Минжеева, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Д. Цыдыпылов болон бусадые онсолон нэрлэжэ болоно. Мүн жэлэй ямаршье сагта тугал, бүрүү, хашарагуудай, шахамал үхэрэй шэгнүүрые ехээр нэмээдэг малшад, поршоонхонуудые түргэн томо болгодог гахайшадшье бии. Һара, квартал, болон жэлэй даабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябадаг хүнүүд ажахы, коллектив бүхэндэ олон ааб даа.

Теэд түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, түйлалтануудые олоной шадабари болгохо, ямаршье жэлдэ жэгдэ һайн үрэ дүн түйладаг бригада, фермэнүүдэй, хүнүүдэй тооe олошоруулха асуудал бүхы партийна, комсомолой, профсоюзай организацинуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй саг үргэлжэ анхарха шухалын шухала хэрэг болоно.

Хэнэйшье мэдэһээр таряалан, сабшалан дээрэһээл найдамтай һайн ургаса абадаг болоод, орооһо таряа, малай тэжээл ехээр үйлэдбэрилжэ, энээнэй үндэһөөр адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, тоо толгойень олошоруулха ёһотойбди. Тиигэжэ колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлхэ, хүн зоной һуудал байдалые улам һайжаруулха болонобди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахынуудта тарилгын газарай хубаарилга шэнээр табигдажа, манай эндэхи эрхэ байдалда муу бэшэ ургаса үгэдэг ургамалнууд—хара таряан, обёос ехээр таригдадаг болоо. Хартаабхын, силосэй ургамалнуудай, рапсын тарилга үргэдхэгдөө. Ажахынуудта сэбэр паар зарим тэды ехэ болгогдожо, газарай хүрьһэнэй дээрэхи үрэжэлые һалхинда үлеэгдэжэ, үһэнда нуража муудалгаһаа хамгаалха хэмжээнүүд абтана. Мүнөө олонхи колхоз, совхозууд элһэлиг, хүнгэн хүрьһэтэй газарые тусхай техникээр шоройень урбуулангүй элдүүрилдэг, тарилга хэдэг болонхой. Таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулагдадаг боложо байна. Эдэ жэлнүүдтэ ажахы бүхэндэ газар үһалха хүсэ ехэтэй «Фрегат», «Сигма» болон бусад шэнэ техникэ олоор хэрэглэгдэдэг болоод, үһалууриин шэнэ түхеэрэлгэнүүд баригдаад, сабшалангай нилээд ехэ газарһаа найдамтай ургаса абаха аргатай болоо.

Үнгэрһэн жэлдэ тракторна 7 бригада, огородшодой, хартаабхашадай, кукурузашадай, луговодуудай олохон звенонууд ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримаар — хамтын подрядай ёһоор түрүүшынхеэ хүдэлөө. Тэдэнэй олонхинь ургаса абаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэнгые хямдаруулха даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргээ.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудта газар муугаар элдүүрилэгдэнэ, һайн шанартай сортовой үрэһэ ургуулха, хүрьһэ хамгаалха гурим наринаар сахигданагүй. Тиимэһээ тэндэ гектарай миил 8—9 центнер ургаса абтана. Үнеэн бүхэнһөө жэлдээ 1200—1300 килограмм һү һаадаг, хонин бүхэнһөө оройдоол 60—70 хурьга абадаг бригада, фермэнүүдшье бии. Адуу малай гарзалалга үшөөл үсөөн бэшэ байһаар.

Иигээд ерэхэдээ хүн зоной дунда эмхидхэлэй, политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие мүнөөдэрэй эрилтэдэ харюусамаар ябуулха, коллектив бүхэндэ эбтэй зетэй, эдэбхитэй ажалай эрхэ байдал тогтоохо, бүхы гурим журамые наринаар сахиха, эрхимээр хүдэлэгшэдые зүбөөр урмашуулха гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго болоно.

Түбхын түрүүн эндэ кадрнуудые хүдэлхэ газартань зүбөөр тааруулжа табиха, коммунистнуудые эгээл харюусалгатай участогуудта эльгээхэ, хүнүүдые ажалай түрүү онол аргануудта һургаха эрдэм мэргэжэлыень, политическэ болон экономическа болбосоролыень дээшэлүүлхэ шухала. Тиимэһээ энэ жэлдэ район дотор коммунистнуудай эдэбхитэй, бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй хабаадалгатай хэдэн зүблөөн-семинарнууд хүдөө ажахын гол асуудалнуудаар үнгэргэгдөө. Тэндэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд һонирхолтой лекцинүүдые уншаһан, ажалай түрүүшүүл өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэһэн байна. Олохон малшад, механизаторнууд тусхай курсануудта һуралсажа гараа.

Мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо районой хүдөөгэй ажалшад, малшад баһал муу бэшээр хүдэлжэ байна. Колхоз, совхозууд гүрэндэ һү худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 3000 гаран центнер сагаан эдеэ худалдаба. Ажахынуудта хонидой түл абалга түгэсэхэ дүтэлөөд, һүүлэй мэдээгээр 48,4 мянга гаран хурьган абтаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүхэнһөө 76 үлүүтэй хурьган түлжүүлэгдэнэ. Хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ бүхы машина техникэ гол түлэб заһабарилагдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудта таряалан, сабшалан дээрэ үтэгжүүлгэ гаргаха, газар үһалха, үрэһэ хүрэнгэ тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Урдахи түсэб даабаринуудаа, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ шэнэ амжалтануудые түйлахын тула манай бүхы ажалшад саашадаашье хүсэ шадалаа гүйсэд элсүүлэн хүдэлхэ байһаниинь лабтай.

К. ЛУБСАНДОРЖИЕВ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь.

БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАЛТА ТУЙЛАЖА, 1983 ОНОЙ ДҮНГҮҮДЭЭР ХЯАГТЫН РАЙОН КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ, ВЦСПС-эй БОЛОН ВЛКСМ-эй ЦК-гай ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГ АБАА һЭН.

ЭНЭ АМЖАЛТА РАЙОНОЙ БҮХЫ АЖАЛШАДАЙ, ИЛАНГАЯА КОЛ... ХОЗУУДАЙ, ХҮДӨӨ АЖА... ПРЕДПРИЯТИ, ОРГАНИЗАЦИ... ДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮНЭН... ШЭН ЗОРИГТО АЖАЛАЙ... ТЭРЭЭН ТУХАЙНЬ МАТЕРИАЛ... ХУУДАҺАНДА ТОЛИЛГОДО...

ШЭНЭ ГУРИМААР ХҮДЭЛХЭДӨӨ

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ шэнэ, түрүү онол аргануудые, эрдэм техникын түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ гээшэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абаха, ажалай гаргашые хороохо гол эрхэ нүхэсэл болоно. Мүнөө хуушанай гуримаар хүдэлжэ холо ошогдохогүй гэжэ хүн бүхэндэ ойлгосотой.

Таряан ажалые абаад үзэе. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ һалбарида хэды олон шэнэ, ашаг үрэтэй юумэн нэбтэрүүлэгдэнэ гээшэб. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай тракторно - таряан ажалай бригада (бригадирынь Г. Б. Очиров) түрүүшынхеэ хамтын подрядаар хүдэлөө. Мүн эндэ газар таряалан эрхилхэ зональна гурим, нютагтаа ажахын хэрэглэмжэдэ тааруу севооборот хэрэглэгдэнэ. Нёдондо бүхы шэниисын 80 процент һайн ургасатай «бурятская-34», «бурятская-79» сортын үрэһөөр таригдаа. Таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэри агротехникын нарин заабаряар, саг болзортоо, һайн шанартайгаар хэгдээ.

Эдэ бүгэдын ашаар үнгэрһэн жэлдэ совхоз таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 20,2 центнер таряа, тэрэ тоодо 23,4 центнер шэниисэ хуряажа, район соогоо социалис мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ һэн. Мүн гүрэндэ таряа худалдаха түсэб гурба дахин үлүүлэгдээ. Тиигэжэ табан жэлэй 3 жэлдэ 6000 центнер орооһо гүрэндэ худалдаха байһан һаа, тэрэнээ 10,8 мянган центнертэ хүргөөбди.

Нёдондо тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной баһал үндэр баян ургаса абтаа. Үнинэй кукурузашан Б. Б. Тулбуреевэй звено гектар бүриһөө 220 центнер ногоон намаа хуряажа, ажахынгаа үнеэдтэ хүсэд хүрэхэ силос бэлэдхээ. Залуу луговод Д. Г. Зонданов даажа абаһан зуун гектар сабшалангайнгаа гектар бүхэнһөөнь 50 центнер үбһэ абаа.

Бүхы дээрээ механизаторнуудай, лугозодуудай мэргэжэл шадабари, тэдэнэй үзэл бодол, политическэ болбосоролынь эрид дээшэлжэ байна гэжэ тэмдэглэхээр. Тэдэнэй олонхинь дааһан ажалдаа үнэн шударгыгаар хандана, хүдэлмэриингөө бүтээсые, шанарые саг үргэлжэ дээшэлүүлнэ. Жэшээнь, нёдондо ДТ-75 түхэлэй тракторта хүдэлдэг механизатор Г. Д. Батомункуев 1995 эталон-гектарай хэмжээнэй ажал хээ. Үнинэй механизаторнууд Б. Б. Тулбуреев, Н. Ц. Дараев гэгшэд МТЗ түхэлэй трактораар ажалай бүтээсые 1700 гаран эталон-гектарта хүргэһэн. Комбайнернууд С. С. Лузанов, Б. Ж. Цыренжапов, Д. Р. Рампилов гэгшэд үнгэрэгшэ намар тус тустаа 5500—6000 хүрэтэр центнер таряа сохёо.

Машина техникын хүсые бүри һайнаар хэрэглэхэ, эрхим шанартайгаар заһабарилха, техническэ харууһа хэхэ тусхай промышленна бааза барижа байнабди. Тэндэ заһабарилгын бүхы түхеэрэлгэтэй мастерской, тракторай болон автомашинын гараж, техникэ хадагалха байра гэхэ мэтэ бодхоогдонхой.

Мал ажалдамнайшье жэл бүри горитой хубилалта болоно. Селекционно болон малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие гуримшуулжа, һаалишадай ажалай эрхэ байдалые һайн болгоод, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлэн, үнеэдэй һү шэмые ехэ болгохо гэжэ оролдонобди. Илангаяа залуушуулые энэ мэргэжэлдэ олоор һургаһанебди. Мүнөө фермын һаалишад, малшадай 70 шахуу процентнь нютагай дунда һургуули дүүргэһэн залуу хүбүүд, басагад юм. Манай фермэ һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1950—2000 килограмм һү алгадгүй абана.

Һү үйлэдбэрилгые промышленна үндэһэ һуурида оруулхын тула эндээ 400 үнеэдэй байха томо комплекс барижа, энэ жэлдэ ашаглалгада оруулхамнай. Түс комплексдо бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагдаха, поточно-цеховой гуримаар ажал эмхидхэгдэхэ юм. Мүнөө энээндээ бэлэдхэл хэжэ байнабди.

Хонин ажалдашье муу бэшэ үрэ дүнгүүд түйлагдана. 1983 ондо манай түрүү хонишод Ц. Д. Батуева Ц. Ж. Цыренжапов гэгшэд зуун эхэ хонин бүхэнһөө 100 хурьга түлжүүлээ һэн. Мүн мяханда тушаагдаһан үхэр бүхэнэй дунда зэргын шэгнүүр—324 килограмм, хонин бүхэн — 38, адуун бүхэн—379 килограммда хүргэнэбди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлдэ ажахы таряа, овощ, һү, мяха, ноохо, зүгын тоһо худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиигэжэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндэ горитой худалдаһанай, продукциин шанарые зарим тэды һайжаруулһанай, ажалай гаргашые хорооһоной ашаар совхоз сэбэр ашаг олзо горитой оруулаа.

Н. БАТОМУНКУЕВ,
Алтайн совхозой директор.

ТҮРҮҮ ҮҮРГЭ

«Экономико хүтэлбэрилхэ гуримые, ажахые эрхилэлгын бүхы онол аргануудые нэрижүүлхэ, үйлэдбэридэ бии байһан арга боломжонуудые гүйсэд элсүүлхэ шухала»,— гэжэ нүхэр К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) ээлжээтэбэшэ Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон зааһан байна.

Энэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажахынуудай партийна организацинууд, коммунистнууд, эдэбхитэд гол үүргэ дүүргэхэ уялгатай гэжэ бидэ һайн ойлгонобди.

Манай партийна организаци түбхын түрүүн ажахынгаа үйлэдбэриин эгээл харюусалгатай, хүшэр хүндэ хүдэлмэриин участогуудта коммунистнуудые эльгээхэ, хүнүүдые хүдэлхэ газартань зүбөөр тааруулжа табиха гэжэ оролдоно. Хүн зоной дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын болон үзэл сурталай, соёл болбосоролой хүдэлмэриие тодорхой шэглэлтэйгээр, һуларшагүйгөөр ябуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди.

Фермэ, бригаданууд, партийна болон комсомолой бүлэгүүд, агитаторнууд, политинформаторнууд баһал ехэ ажал ябуулна. Энэ талаар Ехэ-Хүдэриин (партгрупоргнь А. В. Бузина), фермэдэ, дүрбэдэхи тракторно-таряан ажалай бригадын (партгрупоргнь В. Д. Гулигуев) партийна бүлэгүүд коллективүүдтээ эдэбхитэй, эбтэй зетэй ажалай эрхэ байдал тогтоохо, гурим журамые сахиха, илангаяа зоной дунда ойлгууламжын-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ талаар ехэ оролдолго гаргадаг. Тэрэнэйнь аша үрэ, нүлөө тэндэхи үйлэдбэриин дүнгүүд дээрэһээ харагдана гэхээр. Дээрэ дурсагдаһан фермэнүүд, һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэб, социалис уялгануудые муу бэшээр дүүргэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ тэндэхи түрүү һаалишад С. Ф. Синюшкина, М. Г. Воробьева, мүн Ц-Х. Г. Очирова, Б. А. Намсараева болон бусадшье һү ехээр һаажа, районой эрхим һаалишад гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө юм.

Республикын габьяата механизатор В. Д. Батомункуевай хүтэлбэрилдэг дүрбэдэхи бригада нёдондо түрүүшынхеэ хамтын нарядаар хүдэлжэ, таряалангай гектар бүриһөө 20,2 центнер ургаса абаад, ажахы соогоо эгээл ехэ, гаргаша багатайшье орооһо үйлэдбэрилөө.

Шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ үйлэдбэриин экономическа үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ, мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ олонхи коммунистнууд өөһэдынгөө түрүү үүргые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ.

Нүгөө талаһаа колхозой правлени, партком, профсоюзай болон комсомолой комитет малшад, таряашадые ажаһуудалай, соёлой медицинын, худалдаа наймаанай талаар хангаха хэрэгтэ баһал горитой анхарал хандуулна. Илангаяа хүнүүдэй һайнаар урма баяртайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ эрхэ байдал бии болгохо, тэдэниие аргатайл һаань, һайнаар хангаха гэжэ оролдоно. Манайда тусхай комплексно бригада малай үбэлжэлгын халуун хаһада фермэ, отарануудта тусхай графигай ёһоор таһалгаряагүй ябажа байдаг. Иигээд хабарай тарилгын үедэ, удаань тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгын хаһада тэдэнэр таряан ажалай бригадануудые баһал комплексноор хангаха байна.

Л. ТИТОВ,
«Дружба» колхозой парткомой секретарь.

Лидия Доржиевна Чагдурова Алтайн совхозой эгээл бэрхэ һаалишадай нэгэн юм. Үнгэрһэн жэлдэ тэрэ үнеэн бүриһөө 2780 килограмм һү һаажа, ганса ажахы соогоо бэшэ, бүхы район дотороо мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараа һэн. Энэ нүхэр миил өөрөө һү ехээр һаагаад байдаг бэшэ, фермынгээ залуу һаалишадта али болохо туһаламжа, заабари үгэдэг. Мүнөө Л. Д. Чагдурова залуу басагад Бимбасу Цыденжапова, Нелли Рампилова гэгшэдые шефтээ абанхай.

Ф. НАЛАБАРДИНАЙ фото.

ЕХЭ ҺҮН МАНАЙ ГАРТА

Хүдэриин совхозой Первомайска һү һаалиин фермын ахалагша һаалишан А. Г. НАЗЫМОВА:

— Үнгэрһэн жэлдэ ажахын бүхы дүрбэн фермын һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээшье һаань, совхоздо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 1603 килограмм һүн абтаһан байна. Би гансаараа үнеэн бүриһөө 2320 килограмм һү һаагааб. Бэшэ нүхэдни энэ хэмжээндэ хүрэжэ шадаагүй.

Теэд энээгээр баярлаха, бахархаха хүсэл намда огто үгы. Харин тэрээндэ бүхы сэдьхэлһээ һанаата болоноб. Яахадаа манайхин үнеэн бүриһөө жэлдээ 2000 килограммһаа дээшэ һү һаажа биранагүйб, юун һаад хэнэб гэһэн бодол досоо түрэнэ.

Фермэнүүдтэ малай тэжээл яһала бии. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүхэндэ үдэрэй 25—30 килограмм силос, мүн 1 килограмм талха, үшөө тэрээн дээрэнь үгэһэн һүнэйнь литр бүхэнэй 400 грамм талха нэмэжэ эдеэлүүлнэбди. Үбһэн, һолоомоншье үгтэнэ. Эдэнь бүхыдөө 8,5—9 тэжээлэй единицэ болоно. Зоотехническэ нормын ёһоор иимэ тэжээл эдеэд байһан үнеэд үдэрэй адагынь 7,5—8 килограмм һү үгэхэ зэргэтэй гэжэ заагдадаг ааб даа.

Үнэндөө, мүнөө манай фермэнүүдтэ һаамхай үнеэн бүриһөө үдэрэй 6,5—7 килограмм һүн һаагдана. Энэ багашаг лэ гээшэ. Тиимэһээ бидэ үнеэдһээ үшөөл ехэ һү абахын тула бүхы оролдолго гаргаха ёһотойбди. Гарганашьебди. Үнеэдэй һүн һаалишадай гарта, сагаан эдеэнэй дэлбэрэлгэ тэдээнэй оролдолго, мэргэжэл шадабариһаа дулдыдадаг гэжэ зүб хэлсэдэг.

Жэлэй үнгэрһэн 3 һарада совхозой фермэнүүд бүхыдэнь 2563 центнер һү абажа, кварталайнгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Гүрэндэ 1850 центнерэй орондо 2047 центнер сагаан эдеэн худалдагдаа. Ажахын түрүү һаалишад Н. С. Максимова, В. И. Хлебникова, А. Х. Соковикова гэгшэд һү һааха кварталайнгаа түсэбүүдые тус тустаа 129—133 процент хүрэтэр дүүргэһэн байна. Олохон һаалишад үнеэн бүриһөө 553—568 килограмм һү абанхай. Семеновско фермэ (даагшань И. Н. Спиридонов) ажахы соогоо, мүн район доторооошье социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Манай фермэ хоёрдохи һуурида гараа. Саашадаа хүршэнэрөө хүсэжэ, урдань гараха хүсэлтэй.

Ерэхэ жэлэй январиин 1-дэ мүрысөөнэй дүн гаргахада үнеэн бүриһөө 2000—2500 килограмм һү һааһан нүхэд манай ажахыда шадаал һаа олон байһай. Тэрээндэ хүрэхын түлөө үдэр бүхэндэ хам орон мүрысэел гэжэ нүхэдөө уряалнаб.

ТОО, БАРИМТАНУУД

△ Район дотор 2 мянга гаран түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

△ Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикада 7 хүн табан жэлэйнгээ хубиин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргээ.

△ Эндэхи промышленна предприятинуудта, барилга дээрэ 280 хүнһөө бүридэһэн 12 коллектив хамтын подрядай гуримаар хүдэлнэ.

△ Байгша ондо колхоз, совхозуудай таряан ажалай бригадануудай, тэжээл үйлэдбэрилгын звенонуудан 95 процентнь, мал ажалай фермэ, бригадануудай баһал диилэнхинь хамтын подрядай гуримаар ажаллажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын совхозой бүлэг механизаторнууд Н. И. Стерликов, С. Г. Казаков, П. П. Козолупенко, А. Г. Лавлеканцев, В. Ц. Ямпилов. Эдэнэр хабарай тарилгын техникые эрхимээр бэлдээд, үглөө, мүнөөшье полидоо гарахаар бэлэн болонхой.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

РАЙОНОЙ ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ 1984 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУ[Д]

△ Байгша ондо колхоз, совхозууд таряалангай гектар бүриһөө 12,8 центнерһээ бага бэшэ таряа, 90 центнер хартаабха, 207 центнер овощ, 190 центнер кукурузын ногоо, сабшалангай гектар бүриһөө 17,5 центнер үбһэ хуряаха зорилготой.

△ Гүрэндэ 45,5 мянган центнер мяха, 102 мянган центнер һү, 1937 центнер ноохо худалдаха байна.

△ Һү һаалиин фермэнүүд томодхогдожо, сагаан эдеэ поточно-цеховой гуримаар үйлэдбэрилхэ 7 комплекс эмхидхэгдэхэ юм.

△ Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлжэ, энээнэй ашаар 213 мянган түхэригэй продукци нэмэжэ абаха, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй өөрынь үнэ сэнгые нэмэлтэ болгон, 0,15 процентээр хямдаруулжа, 169,8 мянган түхэригэй алма[лта хэхэ] дана.

Энэ хуудаһые манай [...] М. Намжилов бэлдэбэ.

…АЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

хүдэлмэришэдтэй уулзажа, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэнүүдые бүрин дүүрэнээр хангаха талаар зохистой хэмжээ абадаггүй байна. Энээнһээ боложо, ажалайнгаа саг гээхэ, нийтын журам эдэжэ ушарнууд олошордог гээд ажалшад мэдүүлнэ.

Энэ асуудалаар баталан абаһан тогтоол дотороо республикын Верховно Соведэй Президиум ажалшадай бэшэгүүдые, эрхэтэдэй хандалгые хайхаралжагүй орхидог ушарнуудые усадхаха, энэ асуудалаар партиин заабаринуудые жэнжэдхэй дүүргэхэнь Эдеэ хоолой министерствын хүтэлбэрилэгшэдые уялгалаа. Ажалшадай бэшэгүүд саг үргэлжэ шинжэлэгдэжэ, тэдэнэй тодорхой тобшолол хэгдэжэ, бүхы ажал хүдэлмэрине һайжаруулхада туһа түлхисэ болохо ёһотой. Хүн зоной бэшэгүүдтэ, гомдол мэдүүлгэнүүдтэ харюусалгатайгаар хандадаг хүтэлбэрилэгшэдтэ хатуу шэрүүн асуулта хэгдэхэ зэргэтэй гээд Президиум онсолон тэмдэглэнэ.

Нютагай Соведүүд харьяата коллективүүдэйнгээ хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгые хинажа байха, арадай депутадуудай асуулта захидхэхэ уялгатай гээд Президиум тоогтобо. Нэгэшье бэшэг харюугүй үлэхэ ёһогүй, тэрээн дотор табигдаһан гүйлта, гомдол, асуудал, дурадхал заатагүй шиидхэгдэхэ ёһотой. Иимэ эрилтэ партимнай, үе сагнай табина ха юм.

«Ажалша коллективүүд тухай, предприятинуудые, эмхи зургаануудые, организацинуудые хүтэлбэрилхэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» СССР-эй Хуулине бэелүүлхэ талаар Хориин районой арадай депутадуудай Соведүүдэй ябуулжа байгаа хүдэлмэри тухай асуудал Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ мүн лэ зүбшэгдэбэ. Энэ асуудалаар арадай депутадуудай Хориин районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Бузин элидхэл хээ.

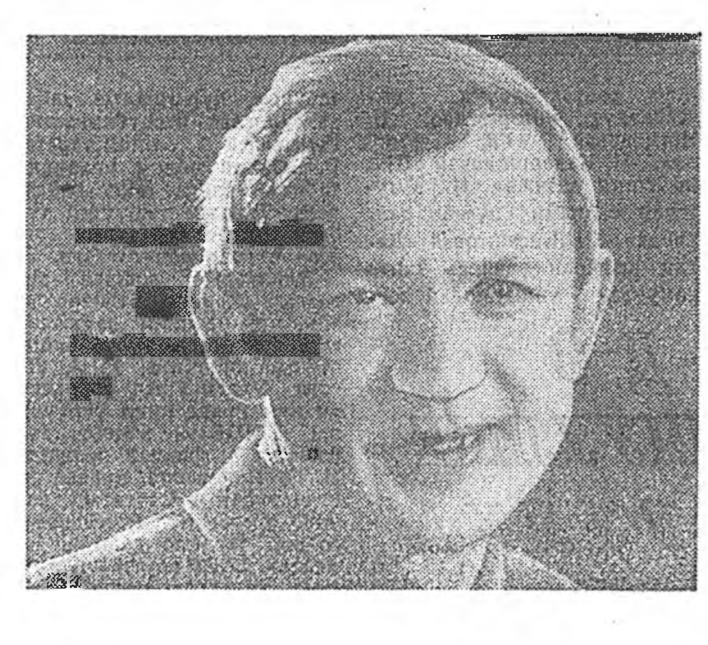
Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, ажалша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулине хүтэлбэри болгон, районой арадай депутадуудай Соведүүд [illegible] гурим шангадхаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые ябуулна гээд Президиум тэмдэглээ.

Шэнэ Хуули дотор хараалагдаһан хэмжээнүүд [illegible] үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Ферменүүд болон бригаданууд [illegible] суглаануудай дээрэ журам эдэхэ [illegible]. Бригадын подрядай [illegible] гаража эхилээ. 1983 ондо [illegible] Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ дүнгүүдээр районой КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна. Мүнөө үедэ ажалша коллективүүдэй хүсэл оролдолго арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, ажалай бүтээсэе түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хахад процентээр нэмэжэ хямдаруулха хэрэгтэ зорюулагдаһай.

Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ, журам шангадхаха талаар коллективүүдэй ажал ябуулгада нютагай Соведүүд саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха, энэ асуудалнуудые сессинүүд, гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ зүбшөөжэ, шалгалта, хиналтын хүдэлмэридэ депутадуудые болон бусад эдэбхитэдые үргэнөөр хабаадуулха уялгатай гээд Президиум тэмдэглээ.

Тус заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй [illegible] К. У. Черненкын үгэһэн тобшолол, заабаринуудые [illegible]. Пленумэй баталан абаһан «Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэрине сашаашань һайжаруулха тухай» тогтоолые болон СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ ажал ябуулгада нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, [illegible] комиссинууд, бүхы депутадуудай тон харюусалгатай, нэрэ хүндын хэрэг мүн гээд онсолон зааба.

Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ бусад олон асуудалнууд зүбшэгдөө.

Буряадай мэдээжэ поэт, прозаик, драматург Анатолий Владимирович Щитов 50 наһанайнгаа богоһо дээрэ гаража ерэбэ.

Тэрэ 1934 оной апрелиин 23-да Хяагта хотодо хүдэлмэришэнэй гэр бүлэдэ түрөө һэн. Һургуулида ябажа, 7 класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Хяагтын гидромелиоративна техникум дүүргээ. Удаань Омскын хүдөө ажахын институдта ороһон байна. Инженер-мелиоратор болоод, 1958 ондо нютагаа бусажа, Буряадайнгаа гидромелиорациин барилганuудта амжалтатайгаар ажаллаа.

Уран зохёолдо багаһаа шуналтай Анатолий Щитов уданшьегүй «Байгал» журналда уригдажа, литературна ажалда бэеэ зорюулба. «Шүлэгүүд» гэһэн түрүүшынь ном 1964 ондо хэблэгдээ һэн. Тэрээнһээ хойшо «Ханинартаа зорюулһан шүлэгүүд» (1969), «Сагаан үһэ тухай баллада» (1975), «Һайндэрэй улаан намар» (1979) гэһэн шүлэгэй номууд, «Люсин байһан газарта» (1983) гэһэн туужа болон рассказуудай ном һубаряа.

Анатолий Щитов «Хүбшэ, хүбшэ...» «Хүбшэдэ дуулдаһан хашхараан», «Шонын эшээн» гэһэн зүжэгүүдые бэшээ. Тэдэнь театрай сценэ дээрэ табигдана. Анатолий Щитов Буряадайнгаа поэдүүдэй шүлэг зохёолнуудые оршуулдаг.

А. Б. Щитов—СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, КПСС-эй гэшүүн. Һаяхан тэрээндэ Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

А. ЩИТОВ

ТҮРЭҺЭН ҮДЭРНҮҮД

ШОГ РАССКАЗ

Иван Иванович табин наһатай болобо. Тэрэ ехэл сэдьхэлээ хүдэлгэһэн юумэ ажалдаа ерээд, тон уриханаар миһэрэсэгээн, сагаахан пулаадаараа һахалаа аршасагаана. Таби хүрэһыень мэдэхэдээ, секретарь басаган Зинэхэн бүхы кабинедүүдээр ябажа, суг хүдэлдэг хүн бүхэнэй шэхэндэ юушьеб шэбэнээ һэн. Тиин бүтэн саг болоодүй байхада, Иван Ивановичай урда бүхэли делегаци зогсожо байба. Урма баяраар халиһан энеэбхилһэн нюдэтэй Зинэхэн саарһанда орёолготой юумэ хоёр гараараа баринхай. Арадань мүн лэ баяр жаргалаар халиһан улаан нюуртай Балецкий хоёр гараа үргэсэгөөн зогсоно. Саанань уһанай ажахын бүхы алба хаагшад обооронхой.

— Зай, хүндэтэ Иван Иванович, манай эбтэй коллективэй зүгһөө шамайе үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб,— гэжэ уһанай ажахын директор нүхэр Балецкий хэлэжэ, табин наһатын баруун гарые халуунаар адхаба. Арадань байгшад бултадаа альгаа ташабад.

— Манай хамтын бэлэг тогтоожо хайрлагты, — гэжэ уриханаар энеэбхилһэн Зинэхэн гартахи бэлэгээ Иван Ивановичда барюулба.—Бидэ танине хүлһөөтнай тархи хүрэтэр хубсалуулха гэжэ шиидэбди.

Иван Иванович зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн, баярлаһан хирээ бархирба гэдэгтэл, нюдэеэ упатуулба. Тиин урдань байһан хүнүүдээ тойруулан хараба. Тэдэнь бултадаа, мүн Балецкийшье тэрээндэ гайхалтай һайн һайханууд мэтээр һанагдаа бэлэй. Бэлэгээ задалыт гэжэ нүхэдынь Иван Ивановичые гүйбад. Тиин тэрэ орёолтыень задалжа, суг ажалладаг хүнүүдэйнгээ, хүхюун энеэдэн доро оройбшо малгай шаахай хоёрые гаргаба.

— Зинэхэн, ехэ гоёор хэлээш: хүлһөөтнай тархи хүрэтэр хубсалуулхамнай!— гээд, Балецкий шангаар энеэжэ, уһатаһан нюдэеэ аршаба.

Тэрэ гэһээр долоо хонобо. Иван Иванович ажалайнгаа столдо саарһаяа шагаан һуунхай, суг ажалладаг Петр Денисовичэйнгээ бодолгодо хатан энеэбхилхэдэньшье анхаралаа хандуулнагүй. Абяа аниргүй байдал таһалдуулан, таһалгадань мүнөөхил Зинэхэн гүйжэ оробо. Тэрэ Иван Ивановичай урдахи саарһа руу шагаагаад, газаа гарая гэжэ шэбэнэн һагад хэлэбэ. Иван Иванович коридорто гараба.

— Та урда урдаһаа хаража һууһан аад, юушье мэдэнэгүй гээшэ хат,— гэжэ доржогонобо.

Иван Иванович нюдөө бэлтылгэбэ.

— Мүнөөдэр Петр Денисовичэймнай түрэһэн үдэр лэ! —гэжэ Зинэхэн гараа дэлгээн ойлгуулба. Иван Иванович сэдьхэлээ хүдэлгэн, уяран байгаа һэн.

— Бидэ хүн бүхэнһөө таби сагаан суглуулаад, Петр Денисовичтэ бэлэг барюулха гэжэ шиидэбди,— гэжэ Зинэхэн ушар удхыень тодорхойлбо.—Бидэ танда 20—20 мүнгэ суглуулаа һэмди, харин Петр Денисовичнай, хүлисэгты тан шэнги, юрын экономист бэшэ, яаба хээбэшье ахалагша экономист хаям.

«Мүнөөдэр үдын хоол эдиншьегүй үнгэргэжэ болохо!»— гэжэ омог дорюунаар бодоод, Иван Иванович тэн дуратайгаар 50 сагаан гаргажа, Зинэхэндэ үгэбэ.

Уданшьегүй сугтаа хүдэлжэ байһан хүнүүдынь Петр Денисовичэй кабинедтэ дүрьен орожо, мүнөөхил Зинэхэн саарһанда орёолготой юумэ бэлэглэбэ. Тэндэнь нара ногоо татама гоё сагаан самса байгаа һэн.

Хоёр хоноод байхада, гэнтэ мэдэн гэхэдэнь, плановик Уголькововой түрэһэн үдэр байһан байшаба.

— Коммунис ажалай бригадынхид шэнги бидэ суг хүдэлмэрилжэ байһан хүн бүхэнэйнгөө түрэһэн үдэрые тэмдэглэжэ байхабди,—гэжэ дуугарасагаан, эсэхэ сусахые мэдэдэггүй Зинэхэн кабинедһээ кабинедтэ ороно, гарана.— Угольковто бидэ үнэтэйхэн юумэ абахабди, юундэб гэхэдэ тэрэмнай, хүлисэгты, ямар нэгэн юрын экономист бэшэ, яаба хээбэшье плановик хаям.

Иван Иванович «Зүгы үсхэгшын һайхан бодол» гэһэн ном абаха гэжэ үнинэй хадагалһан нэгэ түхэригөө гаргажа, Зинэхэндэ үгэхэ баатай болобо.

Саашаа Иван Ивановичай хэрэг бүрил муудаба даа. Субботодо завхоз Бабушкинай түрэһэн үдэр болохо байгаа. Бабушкин ехээр ёһоорхонгүй:

— Намда бэлэг хэрэггүй, хүн бүхэн нэгэ-нэгэ шэл архи абаг, тиигээд лэ минии түрэһэн үдэрые гуримтайгаар тэмдэглэхэбди! — гэжэ Зинэхэндэ сэхээ хэлэбэ.

Тиин секретарь басаган кабинедһээ кабинедтэ орожо: «Гурба-гурбан түхэриг суглуулхабди, Бабушкин гээшэмнай, хүлисэгты, ямар нэгэн плановик бэшэ, яаба хээбэшье завхоз хаям», — гэжэ шэбэнэн байжа соносхобо. Иван Иванович орхюулһан шляпаяа абаха гэһэн гурбан түхэригөө һанаа алдан байжа һарбайба. Тиин үглөөдэрынь түрэһэн үдэртөө бэлэг абаһан оройбшо малгайгаа түрүүшынхиеэ үмдөөд, хүдэлмэридөө ерэбэ.

Саашаа бүришье доро юумэн болохоёо байгаа һэн. Үшөө хоёр хоноод байхада, сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэһэн санхиихадан сайһан Зинэхэн һүр жабхалантай юумэ Иван Ивановичай кабинедтэ орожо, ехэл урма баяртайгаар урдань хүнүүдэй нэрэ бэшэһэн саарһа табиба.

— Юунэй түлөө? — гэжэ Иван Иванович ёолон татажа һураба. Туфли худалдажа абаха гэһэн найдалайнгаа бута һүрэжэ эхилһые тэрэ мэдэрбэ.

— Бухгалтерайнмнай түрэһэн үдэр хаям, — гэжэ секретарь басаган зэмэлэн һагад шэбэнэбэ. — Тэрэмнай, хүлисэгты, ямар нэгэн завхоз бэшэ, яаба хээбэшье бухгалтер хаям. Хүн бүхэнһөө 5 түхэриг суглуулаагүйдэ аягүйл!

Үглөөдэрынь Иван Иванович нүхэдэйнгөө бэлэглэһэн шаахай үмдөөд, ажалдаа ерэбэ. Директорэй орлогшын түрэһэн үдэрые тэрэ шэн зоригтойгоор угтаба. Суглуулдаг мүнгэниинь 8—8 түхэриг хүрэтэрөө ургаад байба.

— Энэмнай директорэй орлогшо хаям, — гэжэ Зинэхэн кабинедһээ кабинедтэ гүйхэ зуураа ойлгуулна.

— Зүб! — гэжэ муухайгаар хашхараад, Иван Иванович бии үгы мүнгэеэ зэдтэйнь тооложо, найман түхэриг болгобо.

Иван Иванович архи уудаггүй һэн. Теэд ажалай һүүлээр барандаа һайндэрэй столдо һуугаад, директорэй орлогшын элүүр энхын түлөө духаряагай үргэгдэхэдэ, Иван Иванович хэнһээш түрүүн шэл аягаар дүүрэн архи нэгэ зулаар уугаад, аягынгаа оёор таалаад абаба. Тиин булай түргөөр һогтожо, директорээ таалаха гэжэ аһажа оробо.

— Нүхэр Балецкий, нүхэр Балецкий! — гэжэ тэрэ ээдэлдэнгеэр дуугаран байжа директорээ носоходоо, столой эрмэг дээрэ байһан эдихэ юумэтэй табагуудые, аяга амһартануудые газарта унагааба.

— Алтан лэ хүн гээшэт даа! Ажаллаадш яахамнайб, үдын хоолш эдеэд яахамнайб, туфли гү, али шляпа худалдажа абаадшье яахамнайб! Түрэһэн үдэрнүүдые тэмдэглэжэ, найрлажа мэдэхэбди!

— Иван Иванович, ехэл шогууша хүн байнат, — гээд, Балецкий айхабтар шангаар энеэжэ, нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршаба. Дарга ноёнойнгоо энеэхэдэ, суг хүдэлдэг бүхы хүнүүдынь эльгэ хаталдаба.

Үглөөгүүр Иван Иванович хара бараан юумэ ажалдаа ерэбэ.

— Тархим үбдэнэ, — гэжэ тэрэ тушаа урдаа һуудаг Петр Денисовичтээ мэдэрбэ.

— Дадахаш даа, — гэжэ хани нүхэрынь Иван Ивановичай һанаа заһаба. — Би дадаа агшаб.

Коридорто Зинэхэнэй тобтобхон алхалхань дуулдаба.

— Мүнөөдэр хэн нэгэнэй түрэһэн үдэр байжа байгшаб... Арай тиихэ ёһогүй, — гэжэ хүхэ сагаан болоһон Иван Иванович дуугарба. Энэ үедэ заяанайхиһаашье хубилдаггүй Петр Денисовичэй нюур баһа үнэһэн хүхэ болошобо.

Зинэхэн ехэ томоотой, эрид шиидэнги юумэ кабинедтэ оробо. Мүнөө 20 түхэригөөршье һалахагүйт гэһэн маягтай юумэ байгаа һэн. Энэ удаа нүхэр Балецкийн өөрынь түрэһэн үдэр байшаба.

«Зай, яахаб, курортдо ошохогүйб» — гэжэ бодоод, Иван Иванович секретарь басаганай урдань табиһан саарһан дээрэ моторложорхибо.

Зинэхэн магазин гүйжэ ошоод, уданшьегүй суг хүдэлдэг хүнүүдэй аргагүй шанга альга ташалган доро директор Балецкидээ саарһан хайрсагтай бэлэг барюулба. Тэндэнь хэлэшэгүй һайхан испан костюм, алта гүйлгэмэл ханхинадаг час байгаа һэн.

— Би Балецкидэ ошожо, бүтэхэгүй юумэн боложо байна гэжэ ойлгуулхам, — гэжэ Иван Иванович түрэһэн үдэрэй баяр ёһололой үнгэрһэн хойно хэлэбэ.

— Ошохоо зүрхэлхэгүйш,— гэжэ Петр Денисович харюусаба.

— Ошохоб, — гээд, Иван Иванович һууриһаа бодобо.

Иван Иванович эрид шиидэнгеэр ошожо, директорэйнгээ үүдэ тоншоод, кабинедтэнь оробо. Балецкий столдоо һуунхай, ханхинадаг часаараа хонгордоожо, нүгөө гараараа телефоной трубка баринхай, үндэр тушаалта ноёнтой хөөрэлдэжэ байба. Урма баяртай Зинэхэн хажуудань хүл дээрээ зогсоно.

— Олониитын хүдэлмэри манайш эмхи зургаанда ехэ һайнаар табигданхай гээшэ, — гэжэ Балецкий телефоноор дуугарна. — Мэдэнэ гүт, манай коллективэй гэшүүн бүхэнэй түрэһэн үдэрые бидэ хамтадаа урма баяртайгаар тэмдэглэнэбди. Нээрээ, хүнэй уярхаар юумэн болоно. Оройдоо нэгэ гэр бүлын харилсаан гэхэдэ, алдуу болохогүй. Эхилхэдээ миил эгээлэйхеэр эхилээ һэмди. Манай юрын экономистын түрэһэн үдэрые тэмдэглэбэ гээшэбди. Тэрэнэй һүүлээр лэ ябажа эхилээл даа. Эндэ манай секретарь басаган Зинэхэнэймнай габьяа ехэ. Тиимэл даа, тиимэ, Сан Палыч, ойлгоноб, түрэһэн үдэр тэмдэглэхэ гээшэ ехэл урагшатай хэрэг байна. Коллективэй эб нэгэдэлые батадхаха шэнэ харилсаа байгуулха зүйл хаям..,

Балецкий трубкаяа табиба.

— Бидэ хэн нэгые мартаагүй гүбди? — гэжэ тэрэ секретарь басаганһаа һураад, удаань энеэбхилэн Иван Ивановичай тээшэ эрьебэ.

— Иван Иванович, тамнай манда ехэл һайн һанамжа оруулаа гээшэт даа, ехэл һайн. Шэнэ юумэ эхилһэн хүн тал гээшэт! — гээд, директор долёобор хургаяа өөдэнь үргэбэ. — Коллективэй анхарал энэ бшуу даа! Нэгэ хүн — бултанда, бултадаа — нэгэндэ гэһэн удхатай. Хүнэй юуш мэдээгүй байтар: «Түрэһэн үдэрөөртнай амаршалнабди, хүндэтэ нүхэр, энэ бэлэг тогтоожо хайрлагты!» — гэжэ хэлэхэ гээшэ гоёл байна даа. Уярхаар, — гээд, Балецкий коллективэйнгээ бэлэг үгэһэн испан костюм дээрэнь һууһан тооһо няһалан унагааба.

— Нээрээшье, уярхаар даа, — гэжэ бури үни хада бэлэг абаһан оройбшо малгай шаахай хоёроо үмдэһэн Иван Иванович ээрэн байжа харюусаба. Дахяад лэ Балецкий тэрэнине харан, шанга гэгшээр энеэжэ, уһатаһан нюдэеэ аршаба.

Гунга ЧИМИТОВ
буряадшалба.

ГҮНЗЭГЫ УДХАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые хүмүүжүүлдэг эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй городской конференци һаяхан боложо, хүүгэдые наадаар хүмүүжүүлгын асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Потехин конференциин пленарна зүблөө нээхэдээ, партиин ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй арбан нэгэдэхи зарлалай нэгэдэхи сессиин баталһан «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэлхэ тухай» гэһэн хуулиин гүн гүнзэгы удха шанарыень тэмдэглэжэ, тэрээн тухай тобшохоноор хөөрөө.

Арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй городской таһагые даагша Г. Д. Прохоров «Һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые хүмүүжүүлдэг Улаан-Үдэ хотын эмхи зургаануудта хүүгэдые наадаар хүмүүжүүлгын байдал ба тэрэнэй онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха тухай» гэһэн темээр элидхэл хээ. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан асуудалаар нарин сэмбын комбинадай хүүгэдэй 70-дахи (даагшань В. Г. Хитрикеева), «Бурятэнергын» 71-дэхи (даагшань (М. И. Базякова), шэлэй заводой 38-дахи (даагшань А. А. Оленка) болон бусад ясли-садуудай түрүү дүй дүршэл дээрэ элидхэлшэ тогтоһон байна.

Пленарна зүблөөнэй удаа хүүгэдэй саадуудай даагшанар, хүмүүжүүлэгшэд, методистнууд, хүгжэмэй багшанар 6 секци боложо хубаараад, 22-дохи, 51-дэхи, 70-дахи ясли-садуудта хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Хүүгэдые наадаар хүмүүжүүлхэ асуудалаар гүнзэгы удхатай хөөрэлдөөн боложо, һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые хүмүүжүүлдэг эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд түрүү дүй дүршэлтэй, шэнэ онол аргануудтай, мүнөөнэй үе сагай шэнэ эрилтэнүүдтэй танилсаһан байха юм,—гэжэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор В. Е. Абратова хэлээ һэн.

Манай корр.

ЖАЛАЙ ШЭЭЛЭЙ ША ҮРЭ

лан дээгүүр, һү һаалиин фермэнүүдээр, мүн заһабарилгын мастерскойнуудаар үхибүүдтэй үнгэргэгдэдэг экскурсинууд тэдэнэртэ ехэ һонирхол түрүүлдэг юм. Эдэ бүгэдэ ажалай хэшээлнүүдһээ гадуур эмхидхэгдэдэг байна.

Һурагшадые хүдөө ажахын үйлэдбэриин мэргэжэлнүүдтэй танилсуулха хэрэгтэ «Уран гартан» гэһэн кружогой хэшээлнүүд мүн һуралсалай фильмүүдые харуулха ушар ехэ аша туһатай юм. Хүдөө ажахын мэргэжэлнүүдээр һурагшадые хүмүүжүүлхэдэ ехэ һайн нүлөөтэй байһанаа харуулаа. Тиигэжэ жэл бүри наймадахи класс дүүргэгшэдэй олонхинь хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищинуудта, хүдөө ажахын техникумүүдтэ һуралсахаяа ороно.

Үнгэрһэн һуралсалай жэлнүүдэй туршада һургуулиимнай һурагшад ажалайнгаа хэшээлнүүдтэ уран дарханай зэр зэмсэгүүдые өөһэдынгөө гараар уралһан, бүтээһэн юм. Гадна һургуулиингаа байра байдалай жэжэ божын заһабаринуудые һурагшадтаа хэдэгбди.

Кружогойнгоо хүдэлмэридэ һурагшаднай элдэб эсын түхеэрэлгэнүүдэй, модель, конструкцинуудые хэжэ туршадаг. Жэшээнь, тэдэнэй бүтээһэн «Электротоололгын станок» СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын дипломоор шагнагдаа һэн. Тэрэшэлэн «Домог суута автомобиль», «Гурил тадаг комбинат», «Совет түрүүшын трактор», «Фордзон», «Дэлхэйн арадуудай хани барисаан», «Совет-монгол хани барисаан» гэһэн стендүүд, мүн МТЗ-5 трактор хүдэлдэг модель, газар тарилан элдүүрилхэ онһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээһэн байна. [illegible]

Жэл бүри Толтой нютагайнгаа [illegible] колхозойнгоо, һургуулиингаа захилнуудые хэжэ үгэдэг байнабди. 1964—1965 онуудай һуралсалай жэлһээ захалжа, район дотороо анха түрүүшынхиеэ трактористнуудай курсэ эмхидхэһэн байнабди. Тэрэ сагһаа хойшо үнгэрһэн арбан юһэн жэлэй туршада гурбадахи классай хамтадаа 419 трактористнууд болон хүдөөгэй механизаторнууд бэлэдхэгдээ. Мүнөө үедэ дурсагдагша мэргэжэлтэдэй 38 процентнь түрэлхи «Мир», «Восточные Саяны» колхозуудтаа ажаллана.

1967—1968 онуудай һуралсалай жэлдэ үнгэргэгдэһэн техническэ ажалай хэшээлнүүдһээ 1300 түхэригэй олзо оруулаа һаа, 1969—1970 оной һуралсалай жэлдэ 1400 түхэригэй эд хэрэгсэлнүүдые, зэр зэмсэгүүдые манай һурагшад бүтээһэн байна. Тэрэ мүнгөөрөө техническэ ажалай кабинедэй хэрэгсэлнүүдые абаа һэмди. Үйлэдбэриин һуралсалай талаар туйлаһан зарим тэды амжалтанууднай шагналда хүртөө юм. Тиигэжэ һургуулимнай «ДТ-54 а», «МТЗ-82» түхэлэй тракторнуудтай болонхой.

Һуралсалай программаар хараалагдаһанай ёһоор техническэ ажалай хэшээлдэ долоон хоногто нэгэ час үгтэдэг. Энэ тон бага гээшэ. Тиимэһээ хараалагдаһан программые гүйсэд шудалхын тула долоон хоногто нэтэ дахин хоёр-гурбан часай туршада «Уран гартан» гэжэ кружогойгоо хэшээл үнгэргэдэг байнабди. Тиигэжэ ажаһуудалай үргэн хэрэглэмжын электроприборнууд, жэшээлхэдэ, утюг, плиткэнүүд, угаалай машинанууд, мүн гарай болон ханын часууд заһабарилагдадаг.

Кружогой гэшүүд мүн ниитэдэ аша туһатай ажалда анхаралаа хандуулдаг. Тиигэжэ дурасхаалта үдэрнүүдтэ гарай бэлэгүүд уралагдадаг юм. Юрэдөө багша хүн гээшэ һурагшадайнгаа хэһэн бүтээһэн ажалай дүн согсолходоо, тэрэнэй шанар, уран һайханайнь гүйсэдхэлгын [illegible]

«Уран гартан» кружогто [illegible] ВЛКСМ-эй ЦК-гай, ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын, Буряадай АССР-эй [illegible] Хүдөө ажахын министерствын хүндэлэлэй дипломуудаар, мүн үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагданхай.

Б. БИРБАЕВ,
Толтойн дунда һургуулиин ажалай хэшээлэй багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Уран гартан» гэжэ кружогой гэшүүд хүүгэдэй саадта бэлэглэхэ наадаханайнуудаа хэжэ байна.

Түнхэн. Авторай фото.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ҮДЭШЭ

Буряад орондо амжалтатайгаар ажаллажа байдаг ород поэдүүдэй нэгэн болохо А. В. Щитовой түрэһөөр 50 жэлэй ойдо зорюулһан уран зохёолой үдэшэ А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын конференц-зал соо уржадэр болобо. Уран зохёолшын зохёохы замые харуулһан тусхай выставкэ дэлгэгдээ.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов оролто үгэ хэлээд, үдэшые нээбэ. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат А. К. Паликова поэдэй зохёохы ажал ябуулга тухай һонин элидхэл хэбэ.

«Байгал» журналай редакторай орлогшо В. В. Корнаков, Уран зохёолшодой холбооной партийна организациин секретарь Л. Д. Тапхаев, республикын соёлой министрэй орлогшо Ю. Ж. Батуев, Буряадай арадай поэт Ц-Д. Д. Дондокова, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ш-Н. Р. Цыденжапов болон бусад нүхэд поэдые халуунаар амаршалаа.

Түгэсхэлдэнь А. В. Щитов үгэ абажа, шүлэгүүдээ уншаба.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

Монгол һайхан орондо

ТУГРИГЭЙ ШЭНЭ ҮҮРГЭ

Монголой Арадай Республикын Гүрэнэй банкын правлениин түрүүлэгшэ Худэрчулуунай кабинедэй бүхэли ханые дэлхэйн томо географическа карта эзэлнэ. МНР-тэй финансын талаар холбоотой гүрэнүүдэй национальна банкнуудай байдаг хотонууд тэрэ картa дээрэнь улаан тугхануудаар тэмдэглэгдэнхэй. Ази, Европын түбинүүдтэ үб улаан болотор хадхаатай, мүн Америкэ, ондоошье тээгүүр тугханууд бии. Мүнөө Монгол орон далаад мүнгэн һангай эмхитэй харилсаатай юм.

МНР-эй Госбанкын байгуулагдаһаар 60 жэл байгша ондо гүйсэхэнь. Арадай революциин урда тээ Монголдо өөрын мүнгэн гэжэ байгаагүй. Хари гүрэнүүдэй хэдэн фирмэнүүд эзэрхэжэ, дура зоргондоо ороод байгаа. Фирмэ бүхэн өөрынгөө гүрэнэй валюта нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдолго гаргадаг һэн. Тиимэһээ мүнгэнэй талаар ойлгохын аргагүй байдалтай бэлэй.

Революциин илаһанай һүүлээр өөрын национальна валюта бии болгохо эрхэ байдал тогтобо. 1924 ондо Советскэ Союзай туһаламжаар Монголой худалдаа наймаанай-промышленна банк эмхидхэгдэбэ. Эндэ түрүүшээр оройдоол 22 хүн хүдэлдэг һэн Алтан Булагта нэгэ отделенитэй организацие богонёор Монгол-банк гэжэ нэрлэгшэ һэн. Жэл болоод мүнгэнэй түрүүшын реформо болобо. Тэрэнэй ёһоор, Монгол-банк гансаараа саарһан мүнгэ гаргаха дүүрэн эрхэдэ хүртэбэ. Түрүүн 200 мянган тугриг гаргагдаба. Тиигэжэ Монголдо таранги «янчань» гэжэ хитад единицэ тугригаар һэлгэгдэбэ, энэ үгэ монголой «түхэреэн (дүхэриг)» гэжэ үгэһөө эхитэй. Юундэб гэхэдэ, түрүүшын партинь түхэреэн сагаан хашарһа мүнгэнэй түхэлтэй байгаа ха юм. Нэгэ тугригай сэнтэй хашарһа мүннгэн дээрэ «18 грамм сэбэр мүнгэн оролсоно» гэжэ һиилээтэй һэн.

МНР-эй болон СССР-эй зүгһөө адли капиталтай Монгол-банк гэжэ акционернэ эмхи 1954 он хүрэтэр байгаад, МНР-эй Гүрэнэй банк болгогдобо. Тэрэ сагһаа хойшо тоосоо-түлбэриин томо түб, ороной эгээл шухала урьһаламжын эмхи зургаан болоһон намтартай. Гүрэнэй социальна болон экономическа түсэбэй үндэһэн дээрэ МНР-эй Госбанк мүнгэнэй эрьесэ, ябасые хинадаг, түлбэриин түсэб хараалдаг, гүйсэдхэдэг, нөөсэлгын хэрэг эмхидхэдэг.

Мүнөө МНР-эй Госбанкда хоёр мянган хүн хүдэлнэ. Монголой бүхы аймаг болон хотонуудта банк өөрын филиалнуудтай болонхой. Монголой Арадай Республикын мүнгэн һангай хүдэлмэрилэгшэд социалис оронуудай түлөөлэгшэдтэй хододоо харилсаатай байдаг юм.

— Илангаяа Советскэ Союзтай бата бэхи холбоотойбди гэжэ нүхэр Худэрчулуун хөөрэнэ. — СССР-эй дунда болон дээдэ һургуулинуудта национальна кадрнуудай бэлэдхэл гарана. Мүнөө өөрынгөө хүсөөр бэлэдхэхэ аргатай боложо байнабди. Монголой гүрэнэй университедэй экономическа факультедтэ банкда хүдэлхэ мэргэжэлтэдые һургана, мүн финансово-экономическа техникум нээгдэнхэй. Манай хүнүүд Москва, Эрхүү, Новосибирск, Алма-Ата хотонуудта мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлдэг юм.

60 жэл соо банк эрхилхэ хэрэгтэ болоһон гол хубилалтанууд гээ һаа, 1924 онойхидо орходоо, урьһаламжын-тоосооной хүдэлмэриин хэмжээн хэдэн зуугаад дахин ехэ болоо. Мүнөө экономическа, эрдэмэй, соёлой байдалай бүхы таладань хабаатай, МНР-эй Госбанк уласхоорондын оршондо найдамтай партнер гэжэ мэдээжэ болонхой.

Владимир СЕРОВ,
ТАСС-ай корр.
Улаан-Баатар.

Номдо дуратайшуулай бүлгэмэй (ДОК) Буряадай эмхиин тоосоото-һунгалтын республиканска III конференци һаяхан болобо. Мүнөө республика доторнай тус бүлгэмэй коллективнэ 97 гэшүүн, эхин 88, районно 17, городой 3 эмхэдэ гурба мянга шахуу гэшүүн тоологдоно.

Номдо дуратайшуулай бүлгэмэй (ДОК) Буряадай эмхиин правлениин президиумэй түрүүлэгшэ, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай ректор С. И. Никифоров тоосоото элидхэл хэһэн байна.

НОМДО ДУРАТАЙШУУЛЫЕ ОЛОШОРУУЛХА

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Номдо дуратайшуулай Бүхэроссиин бүлгэмэй хүдэлмэри тухай» тогтоолые бэелүүлхэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, хүн зоной дунда ном уншалгые үргэдхэхэ, марксизм-ленинизмын үзэл суртаалые дэлгэрүүлхэ, эрдэм техникын, искусствын болон соёлой түйлалтануудые олондо ойлгуулха талаар Буряадай эмхи бүхы арга боломжоёо элсүүлһэн байна. Иланхаяа Сэлэнгын, Загарайн, Хойто-Байгалай, Прибайкалиин, Зэдын, Хориин районой эмхинүүдэй правленинүүд баян дуршэлтэй болоһон байна. Номдо дуратай эдиршүүлэй секцинүүдые хүтэлбэрилгэ, номой һайндэрнүүдые эмхидхэлгэ, уран зохёолшодтой, Буряадай номой хэблэлэй, ном худалдаан эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалгануудые үнгэргэлгэ гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд тэндэ заншалта болоһон. Кяхтадахи Сэлэнгын районой эмхи номдо дуратайшуулай 7 клуб байгуулаа. Новоселенгинскын «Планета» гэжэ клуб, Сэлэнгын Дүүмын—«Подвиг», Гусиноозерскын шахтхомой профсоюзна библиотекын дэргэдэхи «Литературная гостиная» болон бусад клубууд ном дэлгэрүүлхэ талаар олон хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэһэн байна гэжэ элидхэлдэ тэмдэглээ.

Хойто-Байгалай районно эмхи республикынгаа Уран зохёолшодой холбоонтой, Загарайн эмхиин правлени газетын редакцитай, Мухаршэбэрэй эмхи түбэй библиотекэтэй, нютагай радиодамжуулгын комитедтэй нягта харилсаа холбоо байгуулжа, элдэб янзын хэмжээ ябуулганууд эмхидхэжэ байна. Тодорхойлбол, мухаршэбэрэйхид «номой хоёрдохи наһан хэрэгтэй» гэһэн конкурс соносхожо, магазинда олон ном тушаагаа. 1981 оной декабрь һарада Мухаршэбэрэй дунда һургуулида «Олые мэдэгшэдэй клуб» эмхидхэгдээ. В. Н. Васильевагай ябуулдаг «Номдо дуратайшуул» гэжэ кружокой гэшүүд уншаһан ном тухайгаа шүүмжэлэн хөөрэлдэжэ, һөө гадна корреспондентнүүдэй эмхидхэгшэдэй үүргэ дүүргэнэ. Хүсөөтын дунда һургуулида «Эдир пушкинист» гэжэ кружок дүрбэдэхи жэлээ хүдэлмэрилнэ. Кружокой гэшүүд мэдээжэ уран зохёолшод болон поэдүүд М. Дудин, Д. Кугультинов, Р. Гамзатов, А. Кешоков, Э. Межелайтис, В. Астафьев, Ю. Бондарев гэхэ мэтэтэй бэшэлдэг юм. Гадна һургуулида дэлхэйн ба оронойнгоо арадуудай хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн А. С. Пушкинай номуудые, тиихэдэ агуухэ поэт тухай открытка, значок, диафильм болон диапозитивуудые суглуулдаг. Эдэ бүхы хүдэлмэри һурагшадай ухаан бодолдо мүлиршэгүй сараа үлээхэ, залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлжэ гэхэ элидхэлэй оносон.

Улаан-Үдын городской эмхидэ олон тоото уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд, выставканууд үнгэргэгдэнэ. Ц. Жимбеевэй «Гал могой жэл», Н. Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ», И. Тугутовай «Дүрбэн зүгэй һалхинда», М. Жигжитовэй «Далай шадарай дайда» гэһэн номуудаар уншагшадай конференцинүүд, Н. Дамдинов, В. Липатов, В. Корнаков, Ч. Намжилов болон бусад уран зохёолшодтой уулзалганууд үнгэргэгдэһэн байна. Олон эмхи зургаануудай хабаадалгатай «Хүүгэдэй номой долоон хоног» заншалта болонхой.

Ном уншалгые олошоруулха хүдэлмэридэ библиотекын хүдэлмэрилэгшэдһээ гадна хубиин библиотекэтэй хүнүүд эдэбхитэйгээр хабаадана. Жэшээлбэл, «БАМ» гэжэ газетын корреспондент А. С. Кривой, Хориин дунда һургуулиин багша В. Н. Степанов, Бэшүүрэй түбэй библиотекын таһагые даагша П. К. Луговская болон бусад өөдынгөө номуудые хүн зондо уншуулдаг юм. Эдэнэй ехэтэ һайшаамаар.

Республикын эмхиин дэргэдэ байгуулагдаһан научно-педагогическа совет политико-политическа, уран зохёолой литературые ажалшадта уншуулха, эрдэм техникын болон хүдөө ажахын эрдэм мэдэсые дэлгэрүүлхэ талаар лекционно хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ арадай «Ном» гэжэ 7 университет нээгдээ.

Номдо дуратайшуулай бүлгэмэй Буряадай эмхиин эмхидхэлэй талаар шангадхажа, гэшүүдэйнгээ тоо олошоруулха мүнөө шухала уялга болонхой. Ном уншалгые үргэдхэхэ хүдэлмэридэ иланхаяа залуушуулые, һурагшадые хабаадуулгада республиканска министерство, ВЛКСМ-эй обком анхаралаа табиха байха гэжэ һайгардаба. Тиихэдэ гэшүүдэй түлбэри суглуулха хэрэг нилээд һулаар ябуулагдана.

Элидхэлэй зүбшэн хэлсэлгэдэ Хориин районно эмхиин правлениин харюусалгата секретарь, түбэй библиотекын директор Р. А. Липсова, Улаан-Үдын городской эмхиин правлениин түрүүлэгшэ, БГПИ-гэй доцент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат И. З. Ярневский, арадай депутадуудай Сэлэнгын районой Соведэй гүйсэдхэкомой соёлой таһагые даагша, Буряадай АССР-эй соёлой габьята хүдэлмэрилэгшэ Т. Д. Миткинова, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, поэт В. К. Петонов, Хэжэнгын районой эмхиин правлениин түрүүлэгшэ, партиин Хэжэнгын райкомой секретарь В. М. Алексеева, Хойто-Байгалай районно эмхиин правлениин гэшүүн В. И. Берлинер, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай доцент, педагогическа эрдэмэй кандидат Е. М. Смирнов, шэлэй заводой парткомой секретарь Б. А. Лев, Загарайн районно эмхиин правлениин түрүүлэгшэ, хүүгэдэй яслэ-садые даагша М. С. Трубкина, номдо дуратайшуулай бүлгэмэй РСФСР-эй правлениин методико-социологическа хүдэлмэриин ба библиографическа хэлтэсэй таһагые даагша А. Н. Добриков, партиин Буряадай обкомой пропаганда болон агитацин таһагые даагшын орлогшо Д. Б. Шагдуров гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Тоосоото-һунгалтын конференци хабаадагшад дэлгэрэнгы тогтоол батлан абаа. Удаань номдо дуратайшуулай бүлгэмэй Буряадай эмхиин правлени шэнээр һунгагдаба. Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай ректор С. И. Никифоров Буряадай эмхиин правлениин түрүүлэгшээр дахинаа һунгагдаа.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ ШАНДА ХҮРГЭХЫН
ТҮЛӨӨ БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨН

ШАНГА ШАЛГАЛТА

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө боксоор заншалта бүхэсоюзна мүрысөөн дүрбэн үдэрэй туршада Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй Соёлой, техникын ордон соо болобо.

Эндэ бэлигтэй бэрхэ залуу боксернууд уулзалгаһаа уулзалга бүхэндэ хэба шадалаа зангидан, арга дүрэеэ мүлижэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай ороной зүүн хубида спортын энэ зүйлэй үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһые мүрысөөн элирхэйлэн һэршэлээ. Урдандаа гансал барилдаашадаараа суурхадаг байһан Яхадай АССР-эй боксернуудые энэ талаар онсолон дурдалтай. Республикын арһан бээлэйн шадабаритад СССР-эй, РСФСР-эй чемпионууд болоһон байха юм. Тиихэдэ Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай түлөөлэгшэд ехэ амжалта түйлаа.

Оронойнгоо түрүү һүури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ ходоодоо дээгүүр һүурида гарадаг Киргизэй ССР-эй суглуулагдамал командын аяар зургаан гэшүүдэй хабаадаһан ушарынь заншалта наадыемнай шэмэглэбэ.

Түгэсхэлэй уулзалганууд һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Яхадай АССР-эй спортсменүүд онсо шалгарба. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ командын гэшүүд И. Кураев, И. Степанов гэгшэд бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байна. Түгэсхэлэй уулзалгада Нюрба тосхоной хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер, спортын мастер Александр Петров МНР-эй «Хүдэлмэр» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастер Дагдангийн Баярсайхантай тулалдахадаа, нэгэдэхи раундда нокдаунда оруулба. Юрэдөөл, РСФСР-эй хоёр дахин чемпион бэлэхэнээр шүүхэ юм гү гэжэ сугларагшад һанаһан байгаа. Зүгөөр нёдондо жэлэй Монголой чемпион нугаршагүй хүсэл зоригтой бэйжа, боксдо дуратайшуулай магтаалда хүртөө. Гэбэшье судьянарай шиидхэбэреэр А. Петров илажа, манай бүхэсоюзна мүрысөөнэй түрүүшын чемпион болобо.

Удаань спортын мастернууд Ю. Мангатаев — А. Бадмаев хоёрой рингдэ уригдахадань, зал соогуур альга ташалга нэрьешэбэ. Набтархан аад, хүдэр шамбай бэетэй Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй инженер Амгалан Бадмаев имагтал дүтын зайда тулалдаха гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаа. Тэрэ бүхы 9 минута соо эршэмтэйгээр добтолбошье, шүүгдэхэ баатай болоо. Юундэб гэхэдэ, бэеэр һураггүй үндэр, ВСТИ-гэй студент Юрий Мангатаев холоһоо онобшотой шангаар шаажа, шухала очко абаһан байха юм. Ю. Мангатаев илалта түйлахаһаа гадна, мүрысөөнэй эрхим бэрхэ боксер гэгдэжэ, тусхай шанда хүртөө.

54 килограмм. Манай технологическа институдай студент спортын мастер Валерий Галданов уулзалгаһаа уулзалга бүхэндэ улам эдэбхижээ гээд тэмдэглэлтэй. Түрүүшын уулзалгада Яхадай спортын мастерта кандидат С. Еремеевтэй тулалдахадаа, нокдаунда орошоо һэн. Зүгөөр саашадаа һэримжэтэй хёрхоор наадажа, илаһан байгаа. Удаань А. Гыргенов Д. Цыренов хоёрые диилээд, түгэсхэлэй мүрысөөндэ Ангарскын мастерта кандидат А. Митькиниие хоёрдохи раунддаа шүүгээ. Сэхыень хэлэхэдэ, һаял 17-той боложо ябаһан Анатолий Митькин ехэ ерээдүйтэй байһанаа харуулба. Тиигэжэ тэрэ эгээл эдир боксер гэжэ тоологдон, тусхай шанда хүртэбэ бшуу.

«Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй тренер, спортын мастерта кандидат Сокто Цыренов хүндэ нюдаргатай, хүсэл эрмэлзэл ехэтэй, эсэхэ сусахагүй байжа, 57 килограммай шэгнүүртэн сооһоо бүхэсоюзна мүрысөөнэй чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртөө. Һүүлшын үдэр тэрэ Монголой боксер Шагдарийн Ганбаатарые гурба дахин нокдаунда оруулжа илаһан байна.

Энэ ехэ мүрысөөндэ манай боксернууд урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэбэ. Мүнөө гол түлэб залуу спортсменүүдые асараа һэмди. Юундэб гэхэдэ, оронoймнай суглуулагдамал командын гэшүүд XXIII Олимпиин нааданuудта тусхай түсэбэй ёһоор бэлдэжэ байна. Һаяар Кубада, Польшодо үнгэргэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха юм. Би танайда зургаадахяа ерээб. Бидэ Совет ороной боксын элдэб һургуулинуудай түлөөлэгшэдтэй уулзажа, ехэ һургаал абанабди, — гэжэ МНР-эй «Хүдэлмэр» бүлгэмэй ахалагша тренер Буянсэрэнгийн Биндэрья хөөрэнэ.

60 килограмм. «Якуталмаз» трестын инженер, спортын мастер Сергей Мордвинов шандааһа шангатай байһан дээрэһээ «Байгал-79» гэжэ мүрысөөндэ түйлаһан амжалтаяа дабтаба. Тэрэ бэлэхэнээр илажа гараа гэжэ хэлэхын аргагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, Фрунзе хотын политехническэ институдай 1-дэхи курсын студент Арсен Коцкиев бар хүсэтэй, мэргэжэл шадабаритай, онсо өөрын арга дүрэтэй байба.

Нэгэдэхи дундуурша шэгнүүртэ спортын мастернууд Е. Николаев — Б. Батуев хоёрой уулзалга ехэ һонирхолтойгоор хүлеэгдээ һэн. Эдэмнай хоюулаа шанга сохилтотой, һайн хамгаалалтатай боксернууд юм. Урда үдэрынь гараа гэмтэһэн байбашье, Бадма Батуев эрэлхэг зориг харуулжа, илалта түйлаба. Сэхыень хэлэхэдэ, Валентин Николаев юундэшьеб бүхы арга дүрэеэ харуулжа шадаагүй.

Ээлжээтэ уулзалгадаа тулалдаха хүнэйнгөө ямар арга дүрэтэй, мэргэжэл, шадабаритай байһые ойлгожо, һайн талыень, дутуу дунданuудыень зүбөөр элирүүлээд, хайшан гэжэ мүрысэхэ байһанаа эртээнһээ бодожо үзэхэ гээшэ спортсмен болон тэрэнэй тренерэй гол зорилго болодог шуу. Энэ талаар Эрхүү хотын спортын мастер Андрей Музычук тренертээ хамта һайнаар хүдэлөө гэжэ һанагдана. «Забайкалец» гэжэ спортклубай тренер спортын мастер Б. Буянтуевтай уулзахадаа, А. Музычук нүгөөдынгөө дутуу дундые шадамараар хэрэглэжэ, шүүһэн байна. Теэд эндэ Балданиие зэмэлһэнэй үлүү. Тэрэ командынгаа аша туһые хаража, дээгүүр шэгнүүртэ тулалдаһан байха юм.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ В. Туманов (Улаан-Үдэ) — С. Борейкые (Эрхүү), А. Котельников (Шэтэ) — М. Бармитовые (Улаан-Үдэ), Е. Алексеев — К. Баялиевые (хоюулаа Фрунзе хотоһоо), В. Акшонов (Фрунзе) — О. Шакиниие (Тюмень), Г. Гаврилов (Шэтэ) — В. Иванченкые (Эрхүү) илажа, бүхэсоюзна мүрысөөнэй чемпионууд болобо.

Эндэ спортын мастерта кандидат Калибек Баялиев спортын мастер Евгений Алексеев хоёрой гоё һайханаар наадаһые онсолон тэмдэглэлтэй. Хоюулаа залуунуудшье һаа, ехэ амжалтануудые түйланхай. Пальмиро Тольяттиин, киргиз арадай суута хүбүүн. Советскэ Союзай Герой Дуйшенкул Шопоковой дурасхаалда зорюулагдаһан бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, К Баялиев илажа гараһан, Киргизэй ССР-эй чемпион болоһон намтартай. Нёдондо Евгений Алексеев 18-тайдаа СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадада мүнгэн медаляар шагнагдаһан, СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хоёрдохи һүури эзэлһэн байгаа. Ана-мана, тэнсүү шанга тэмсэлдэ Е. Алексеев булиһан байха юм.

Иигэжэ манай заншалта бүхэсоюзна мүрысөөн спортсменүүдтэ, иланхаяа залуушуулда шанга шалгалта, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлгын ёһотойл һургуули болобо.

Илагшадта, шанда хүртэгшэдтэ дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа. Монголой боксернууд сооһоо шалгараһан Шагдарийн Ганбаатар манай газетын тусхай шанда хүртэбэ.

— Мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ. Нютагайнгаа, Буряад ороной боксернуудай амжалта, илалтын хойноһоо анхаралтайгаар адагладагби. Тэдэ РСФСР-тэ эрхим гурбанай тоодо орохо аргатай гээшэ. Тиин манай бэлигтэй бэрхэ арһан бээлэйн шадабаритадые бэлдэхэ залуу халаанай ургажа байһые мүрысөөн харуулба. Гэбэшье боксернуудай СССР-эй чемпионадта юундэ урагшагүйдэнэб гэхэдэ, тэдэнэй психологическа бэлэдхэл хангалтагүй байна гэжэ һананаб. Тренернүүд болон мэргэжэлтэд энээндэ анхарха ёһотой,— гэжэ мүрысөөнэй жюриин түрүүлэгшэ, СССР-эй спортын хүндэтэ мастер М. Б. Дворкин дүнгүүдые согсолходоо тэмдэглэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭ[...] гарагшад (дээр[...]) түрүүшын кол[...]ров, Ю. Манга[...]нов, С. Цырен[...]нов, хоёрдохи [...] Батуев, А. Му[...]нов, А. Котель[...]сеев, В. Акшо[...]

С. БАЛ[...]

ТАСС · АПН ·

ХИЛЫН СААНАҺАА

ФРЕЛИМО ПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

МАПУТУ. ФРЕЛИМО партиин ЦК-гай пленум эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. ФРЕЛИМО партиин нёдондо жэлэй апрель һарада болоһон IV съездһээ хойшо үнгэрһэн саг соо Мозамбигай партийна органуудай хүдэлмэриин дүнгүүд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Предприятинууд болон эмхи зургаануудай партийна үүрэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ, партиин үүргые бэхижүүлхэ гээшэ партийна хүдэлмэриин гол зорилго болоно гэжэ пленум дээрэ баталагдан абтаһан тогтоол соо хэлэгдэнэ. Армида жаяг журам ба дайшалхы бэлэдхэлыень дээшэлүүлхын тула зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ ябуулагдадаг эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулгада онсо анхаралаа хандуулха шухала. Хүн зоной дунда политическэ-хүмүүжүүлгын ба эмхидхэлэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ ябуулха шухала гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ТЭМСЭЛЭЭ УЛАМ ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ

ДЖОРДЖТАУН. Латиин Америкын ба Карибска далайн оршондохи оронуудай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй конференци правительствануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, уласхоорондын ба нютагай эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан уряатай Джорджтаунай деклараци баталан абалгаар хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Эндэхи олон гүрэнүүдэй, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Африкын, Азиин ба Латиин Америкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын эмхиин делегацинууд, бусад оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай эб найрамдалай тала баригшадаи түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

Рейганэй захиргаанай эзэрхэг түримхэй, булимтархы хараа шэглэлые, Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгын хуралдаанда хабаадагшад эрид буруушаагаа. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, дэлхэй дээрэхи байдал улам түгшүүрилтэй боложо, ядерна дайнай аюул үргэдэжэ байна.

Бэеэ дааһан байдалай замые шэлэһэн Латиин Америкын ба Карибска далайн оршондохи оронуудта зүрюу харша добтолгоёо США-гай империализм улам үргэдхэһөөр гээд деклараци дотор заагдана. Зарим оронуудай газар дайда дээрэ Пентагон сэрэгэй баазануудые байгуулаа, Гондурасые бэеэ дааһан байдалтай оронуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгын хэрэм болгоо.

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

БАМАКО. США түрүүтэй империализмын эгээл хархис бүлэгөөрхидэй эзэрхэг түримхэй ябуулга дэлхэйн арадуудай аюулгүй байдалда, эб найрамдалда хоро хүргэнэ гэжэ Ази ба Африкын оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын совет комитедэй, Ази ба Африкын арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын Малиин комитедэй эндэ гар табигдаһан хамтын коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ дайн дажарта эсэргүү түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые элсүүлхэ шухала гэжэ документ дотор заагдана. Арадуудай аша туһада харюусаһан, эб найрамдал хангаха ба уласхоорондын харилсаа холбоое хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй үүсхэл эдэбхиие Мали үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта Вашингтоной ядерна ракетэнүүдээ тараан тодхожо байһыень, Ливанай ба араб гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ империализмын хамааралсалгые, Гренадые хуули бусаар булимтаран эзэмдэлгые, Никарагуада эсэргүү соносхогдоогүй дайе хоёр тала эрид буруушаагаа.

АМЕРИКАН КОММУНИСТНУУДАЙ ШУХАЛА ИЛАЛТА

НЬЮ-ЙОРК. Һунгалтын урда тээхи кампанида американ коммунистнууд шухала илалта түйлаба. Эгээл олон штадуудта США-гай президентын ба вице-президентын тушаалнуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудаа Коммунис партиин Генеральна секретарь Г. Холл болон Компартиин Центральна Комитедэй гэшүүн А. Дэвисые бүридхэлдэ абахын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ. Кандидадууд - коммунистнуудай нэрэ, обогуудые һунгуулиин бюллетеньнүүдтэ оруулха эрилтэтэйгээр Компартиин нютагай эдэбхитэдэй оруулһан петицинүүдые Юта штадта һунгалта үнгэргэхэ комисси, штадай секретарь үнэнтэ гэжэ мэдэрһэн байна.

Юта хадаа петицинүүдтэ гар табилгые суглуулаад, һунгалтын урда тээхи кампаниин шухала шатые түгэсхэһэн түрүүшын штат болоно. Бүхы дээрээ байгша ондо Компарти американ һунгагшадай 1 миллионһоо дээшэ гар табилга суглуулхые, 30 штадта кандидадуудаа дэбжүүлхые түсэблэнэ. Тусхайлбал Мичиган, Песильвани гэдэг томо ехэ промышленна штадуудта һунгуулиин кампани эдэбхитэйгээр ябуулагдана.

Айхабтар орёо хүшэр байдалда, коммунизмда эсэргүүгээр Рейганэй захиргаанай үүдхэһэн ябуулгануудай оршон байдалда коммунистнууд һунгалтын урда тээхи кампанияа ябуулха ушартай болоно. США-гай хуулинуудай ёһоор, буржуазна томо ехэ партинууд — республиканска, демократическа партинууд — кандидадуудаа бүридхэлдэ абхуулхын тула гар табилга суглуулдаггүй. Демократида харша энэ ябуулга һунгалтада коммунистнуудай хабаадалсалгада һаад ушаруулха гэһэн зорилготой юм.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

НЬЮ-ЙОРК. Урда Ливанда байлгагдадаг ООН-ой саг зуурын хүсэнүүдэй эрхэ түлөөлэлгые 6 һараар һунгааха гэһэн тогтоол ООН-оной Аюулгүйн Совет абаба. 1978 ондо Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга хэһэнэй һүүлээр байгуулагдаһан эдэ хүсэнүүд булимтархы сэрэгүүдые гаргахын түлөө адаглаха, булимтаргадаһан районуудые хинаха зорилготой байгаа. Гэбэшье уласхоорондын эмхидэ һэшхэл усайгүйгөөр зүришэжэ, Израиль Ливанай урда хубида түбхинэн һүурижахые оролдожо байнхай.

Энэ ушар Тель-Авив Вашингтон хоёрой «стратегическэ нэгэдэлэй» ашаар мүнөө хүрэтэрөө үргэлжэлүүлэгдэжэ байна гэжэ СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшын нэгэдэхи орлогшо Р. С. Овинников Тель-Авивай эзэрхэг түримхэй ябуулгын ушар шалтагааниие элирүүлхэдээ тэмдэглээ.

АЮУЛТАЙ ХЭЛСЭЭН

ОСЛО. Холбоото Штадуудтай Норвегиин баталһан хэлсээе социалис зүүнэй үзэлтэй партиһаа стортингын (парламент) депутат А. Хенриксен эрид буруушааба. Энэ хэлсээнэй ёһоор, Норвегиин аэродромууд «түбэг бэрхэшээлтэй байдалай» тохёолдоо һаань, США-гай сэрэгэй авиациин мэдэлдэ үгтэхэ байна. Эдэ хэлсээнүүд сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болохо, дэлхэй дээрэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо гэһэн американ стратегиин үг зорилгонуудта хабаатай байна гэжэ тэрэ «Ню тид» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коммунист» журналда. «Коммунист» журналай 60 жэл» — ТАСС-ай мэдээсэлнүүд. «Эршээ алдахада ямар бэ» — экономическа шэнжэлэл. «Хээрын стан» — М. Бальжировай статья. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Экономическа һуралсал. «Гол сэгнэлтэ» — А. Коротаевагай статья. Барилгада — найдамтай бааза. «Үйлэдбэри ба эрдэм наука» — К. Маракаевай статья. «Ажал хэрэгтээ анхаралтайгаар» — П. Лазаревай статья. «Патриот, интернационалист» — П. Хаптаевай статья. «Эдэбхитэдэй һуралсал» — М. Будаевай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда тематическа, Буряадай уран зохёолшодой IX съезд тухай тоосоон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Агуухэ Илалтын 40 жэлэй ойдо: уран һайханай харалга «Хүгжэмшэд тоосоно» — А. Максименкын статья. Нютаг нютагай һонин. Хилын саанаһаа. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.20 — Баримтата фильм. 10,45— «Урданай аялга һайхан дуунууд» 11.25 — «Аяншалагшадай клуб». 12.15 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.30 — Баруун Сибириин кинохроникын студиин баримтата фильмүүд. 16.10—«Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ». 16.40 — Т. Тренев. «Любовь Яровая». 17.30—Н. Паганини. Оокестртэй хамта скрипкэ дээрэ наадагдаха 1-дэхи номерой концерт. 18.10—... 16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай». 18.55—Баримтата фильм. 19.30 — Мультфильм. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 20.10 — «Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30 — «Арадай аялга дуунууд». 20.45—«Вера» — теле-зүжэг. 22.00—«Время». 22.30 — «Бултанда зорюулагдаһан хүгжэм». 23.35—Баримтата фильм. 23.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор олимпийскэ мүрысөөнэй шэлэлгын матч. СССР-эй ба Венгриин суглуулагдамал команданууд.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Художник М. Греков»—баримтата фильм. 9.35 10.45 —Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 9.55 — «Детство Твардовского» — баримтата фильм. 10.15, 13.40 —Немец хэлэн. 11.05—«Слово о полку Игореве» ба ородой соёл культура. 11.35 12.40— Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.05— «Гэр бүлэ ба һургуули». 13.10 —М. Мусоргский. «Хүгжэм». 14.10—И. С. Тургеневэй ажабайдалай ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаһанууд». 14.55 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.20 — В. Шекспирэй зохёол бүтээлнүүд. 16.10 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.55 [...]тэ «Одохон». 19[...] нүүдэй залнуудай[...]

Москва. 20.00 [...] хоногой спорт».

Улаан-Үдэ. 20.30 [...] холнууд. 20.40 — агитаторнууд бол[...] форматорнууда.

Москва. 21.00 — нойрсогты, багаш[...] — «Барилга ба [...] 21,25—«Эб найрам[...] лууш уул». 22.00 — 22.30 — «Кукла» — уран һайханай [...]дохи сери).

Редак[...]
Р. Б. ГАР[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретарнат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, [...] Н-01427. Заказ № 96. Индекс 04[...]